

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra společenských věd

Bakalářská práce

O historii Základní školy a Mateřské školy Tábor, náměstí Mikuláše z Husi 45 v letech 1888-1953

Vypracoval: Jaroslav Zadražil
Vedoucí práce: PhDr. Helena Pavličková, CSc.

České Budějovice 2024

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum.....

Podpis studenta.....

PODĚKOVÁNÍ

Tímto děkuji mé vedoucí bakalářské práce PhDr. Heleně Pavličíkové, CSc. za cenné rady, ochotu a odbornou pomoc.

Další poděkování náleží archivářům ze Státního okresního archivu v Táboře za profesionalitu a vřelý přístup. Nesmím opomenout ředitele Základní školy a Mateřské školy Tábor, náměstí Mikuláše z Husi 45 Mgr. Ladislava Křemena, který mi mou práci povolil. V neposlední řadě děkuji Mgr. Jarmile Petrželové, bez níž bych k historii vůbec nenašel cestu.

ANOTACE

Bakalářská práce se nejprve zabývá minulostí jihočeského města Tábora. V další části se zaměřuje na vznik a vývoj školství v obci až do současnosti. Zmiňují se zde významné vzdělávací instituce, z nichž některé byly v té době unikátní v rámci českých zemí. Jádrem práce jsou hlavní etapy vývoje Základní školy a Mateřské školy Tábor, náměstí Mikuláše z Husi 45, se zaměřením na období let 1888-1953. V této době představují historii školy hlavně Obecná škola chlapecká a Měšťanská škola chlapecká na Starém Městě.

KLÍČOVÁ SLOVA

Tábor, historie, školství, vývoj, základní škola, zemědělská škola, gymnázium

ANNOTATION

The bachelor thesis first deals with the past of the South Bohemian town Tábor. In the next part it focuses on the development of education in the municipality up to the present day. It mentions important educational institutions, some of which were unique in the Czech lands at that time. The core of the thesis are the main stages of the development of the Primary School and Kindergarten in Tábor, náměstí Mikuláše z Husi 45, with a focus on the period 1888-1953. In this period, the history of the school is mainly represented by the Obecná škola chlapecká and Měšťanská škola chlapecká in the Old Town of Tábor.

KEY WORDS

Tábor, history, education, development, primary school, school of agriculture, grammar school

OBSAH

1. Úvod	6
2. Dějiny Tábora.....	7
2.1. Název obce	7
2.2. Hradiště	7
2.3. Husitský Tábor	8
2.4. Pokožené město	8
2.5. Cesta k současnosti	9
3. Školství v Táboře a jeho nejvýznamnější představitelé	12
3.1. Zrod vzdělávání	12
3.2. Období stagnace a následný rozmach.....	12
3.3. Táborské gymnázium	14
3.4. Zemědělská škola	17
3.5. Obchodní škola.....	19
3.6. Učňovské školství	21
3.7. Obecná škola chlapecká a Obecná škola dívčí Nové Město	22
3.8. Bulharští studenti na táborských školách.....	22
3.9. Italská a polská škola	23
3.10. Školství v současnosti	24
3.10.1. Základní školy	24
3.10.2. Střední školy	25
4. Základní škola a Mateřská škola Tábor, náměstí Mikuláše z Husi 45.....	26
4.1. Obecná škola chlapecká na Starém Městě.....	26
4.2. Měšťanská škola chlapecká na Starém Městě.....	28
4.3. Obecná škola chlapecká v Táboře na Starém Městě.....	31
5. Závěr	37
6. Seznam literatury	40
7. Seznam příloh	43

1. Úvod

Jako mladý chlapec jsem navštěvoval Základní školu a Mateřskou školu Tábor, náměstí Mikuláše z Husi 45. Zažil jsem tam dosud svá nejlepší léta a s láskou na tu dobu vzpomínám. Jsem vděčný za to, co všechno mi toto místo dalo a také za přátele, které jsou v mém životě dodnes. Za největší přínos, který mi tento vzdělávací ústav předal, považuji můj vztah k historii. Když jsem přemýšlel, čím by se mohla zabývat má bakalářská práce, napadlo mě téma spojené s mým rodným městem Tábořem. Poté, co jsem zjistil, že ještě nikdo nezpracoval historii zmíněné základní školy, tak jsem měl jasno. Naskytla se mi příležitost, jak určitým způsobem propojit svůj zájem o historii a jaksí vrátit obrovské úsilí škole, které vynaložila v můj prospěch v době, kdy jsem si to ani neuvědomoval.

Mým cílem je zachytit hlavní etapy vývoje školství v Táboře, s důrazem na minulost ZŠ a MŠ Tábor, nám. M. z Husi 45. Neopomím ani historii města, které se věnuji v následující kapitole.

Při pátrání o počátcích prvního osídlení se dostávám až na sklonek 13. století. Po popisu vzniku města se důsledně věnuji jeho nejslavnějšímu období, které náleží dobám husitským, následně pokračuji až do současnosti. Další část práce zaměřuji na počátky vzdělávání a vývoj nejvýznamnějších školních institucí ve městě. Zásadním mezníkem bude rok 1811, kdy vznikla trojtřídní hlavní škola a rok 1856, v němž byla vystavěna první část budovy současné základní školy. Více prostoru poskytují tábořskému gymnáziu a zemědělské škole, které patřily k unikátům v českých zemích. Samozřejmě postihují i současné vzdělávací instituce nacházející se ve městě.

Poslední kapitolu věnuji vývoji ZŠ A MŠ Tábor, nám. M. z Husi 45. Za počátek zvolím rok 1888 (školní rok 1887/1888), kdy se přistavěla další část školní budovy, v níž sídlila obecná chlapecká škola. K té se později připojila měšťanská škola chlapecká a společně tvořily předchůdkyně současné základní školy. Svoji práci zakončuji vznikem 1. osmileté školy na Starém Městě v roce 1953.

Při psaní bakalářské práce využiji hlavně heuristickou metodu, jež mi bude nápomocná při studiu archivních pramenů.

2. Dějiny Tábora

2.1. Název obce

Město Tábor je druhým největším městem v Jihočeském kraji v povodí řeky Lužnice. Nachází se na jeho severním okraji na předělu Třeboňské pánve a Vlašimské vrchoviny. Obec má přibližně 34 000 obyvatel a jedná se o významné kulturní centrum regionu.¹ Název města má původ v Izraeli, kde se nachází hora, která se vypíná nad Jizreelským údolím. Zde se setkávali starodávní Izraelité, kteří připisovali hoře čarovný význam a využívali ji k bojům. Pojmenování hory Tabor pochází z arabského pojmu, který lze volně přeložit jako hradiště. Na základě četby evangelií žáci Jana Husa připsali tomuto místu veliký význam, neboť to měl být právě tento vrchol, na nějž vystoupil Ježíš Kristus.²

2.2. Hradiště

Ještě před příchodem božích bojovníků se nad řekou Lužnicí nacházelo město Hradiště. To bylo nejpravděpodobněji založeno českým králem Přemyslem Otakarem II. v roce 1270. Toto osídlení mělo však velmi krátké trvání. Roku 1276 zaniklo nejspíše kvůli konfliktu mezi králem a jihočeskými Vítkovci.³ Patrně se jednalo o kutací právo, které Přemysl Otakar II. odňal pánům z Ústí, jedné z větve rodu Vítkovců, na stříbrnou rudu. Ti raději v Hradišti založili požár a odešli, než aby své osídlení odevzdali králi. Podle Antonína Hejny byl po ukončení sporu majetek stále v držení šlechty. Z původního Hradiště přetrvaly pouze drobné zbytky středověké výstavby a válcová věž s názvem Kotnov. Nedaleko hradu se nacházelo Sezimovo Ústí, sídlo jeho tehdejších majitelů. Právě v jeho blízkosti nalezneme Kozí hrádek, kde našel útočiště roku 1412 Mistr Jan Hus, pod jehož vlivem se začala v Sezimově Ústí formovat početná skupina jeho příznivců. Ti v únoru 1420 dobyli město a vyhnali své pány. Neboť osídlení nesplňovalo vhodné strategické podmínky, hledali ústečtí husité vhodnější alternativu, kterou našli v nedalekém Hradišti.⁴ *„Za těchto událostí jeden tábořský kněz, řečený Vanček, s jedním zvoníkem Hromadou, první původci a pořadatelé oněch poutí na hory, přibravše Jana z Bydlína a Jana řečeného Smolín a jisté množství tábořských bratří a sedláků, skrývali se v masopustním čase několik dní a nocí v lesích, aby dobyli města Ústí.*

¹ Město Tábor, O městě, dostupné online (<https://www.visittabor.eu/o-meste>), [cit. 2023-11-27].

² Eva Hubičková – Zdeněk Vybíral, Tábor, Praha-Litomyšl 2013, s. 5-6.

³ Hana Klínová – Pavel Augusta, Kniha o městě Tábor, Praha 2001, s. 10.

⁴ Antonín Hejna, Tábor, Praha 1970, s. 10.

A dobyli ho s pomocí svých bratří uvnitř v první středu v postě, ježto lidé byli opilí a po tancích i jiných radovánkách toho času obvyklých pohříženi ve spánek a takřka bez starosti spali.“⁵

Tak pojednává Kronika Vavřince z Březové, jež představuje jeden z hlavních pramenů k založení Tábora.

2.3. Husitský Tábor

Příchozí husitští kazatelé pojmenovali město Hradiště hory Tábor a vytvořili společnost podle myšlenek reformního hnutí. V čase husitské revoluce město příliš nevzkvétalo, neboť zde byl kladen důraz hlavně na mravnost a na obohacování se hledělo jako na hřích. Založení Tábora bylo úzce spjato s církevní reformou. Proto mají právě husitští kněží zásadní postavení v obci. Konkrétně Petr Hromádka a Petr Kániš se zapřičinili o samotný vznik města. Táborská církevní nauka byla výrazně radikálnější ohledně toho, co je třeba změnit ve víře i praktickém životě věřících. V jednom z bodů husitského programu, zvaném Čtyři pražské artikuly, se píše o zákazu světského panování církve. Právě to mohl být jeden z důvodů, proč Jan Žižka opustil Tábor. Ambice některých kněží byla občas příliš veliká. Ukázkovým příkladem byl kněz Prokop Holý.⁶ Největšího rozmachu dosáhlo město v letech 1426-1434, kdy se stalo centrem radikálního husitského svazu, kam patřila i další města např. Jaroměř, Nymburk, Stříbro, Prachatice, Písek ad. Radikální husité byli poraženi v bitvě u Lipan 30. května 1434, kde údajně zemřel jejich vůdce Holý. Následně Táborští uznali českým králem Zikmunda Lucemburského, jenž jim na oplátku ponechal autonomii v církevních záležitostech a obci přidelil postavení královského města v lednu 1437. S touto situací však nesouhlasila většina kališníků, a proto bylo město nuceno kapitulovat 1. září 1452 před vojskem Jiřího z Poděbrad. Ten byl následně přijat jako správce Českého království. Tím se Tábor začlenil do obvyklých společenských vztahů.⁷

2.4. Pokořené město

Tábor se rychle začal svým způsobem života podobat ostatním královským městům, a tak na sklonku 15. století nabyl značného bohatství. Například se začala stavět městská radnice nebo došlo k rekonstrukci kostela Proměnění Páně na hoře Tábor. Mimo jiné byl v roce 1492 vybudován Jordán, první vodní nádrž ve střední Evropě. Moc nad městem se dostala do

⁵ František Šmahel, Dějiny Tábora I, České Budějovice 1988, s. 255.

⁶ E. Hubičková – Z. Vybíral, Tábor, s. 10-13.

⁷ H. Klínová – P. Augusta, Kniha, s. 13.

rukou několika málo zámožných měšťanů a původní sociální rovnost zmizela. Pro toto budovatelské úsilí by se mohly zdát překážkou požáry, zvláště silné v letech 1532 a 1559, kdy byly zničeny stovky domů. I přesto ale docházelo ke stavbě nových obydlí a rozrůstání města. Mezi nejrozvinutější výrobní odvětví patřilo pivovarnictví a soukenictví.⁸

V roce 1547 se Tábor zúčastnil odboje proti českému králi Ferdinandovi I., za což byl potrestán ztrátou privilegií, jimiž město disponovalo. Mimo jiné přišlo také o pozemkový majetek a do města byl dosazen císařský rychtář. Měl na starosti městskou radu, nad kterou vykonával dohled. I přes špatnou finanční situaci se radní snažili vykompenzovat územní ztráty přikupováním nového nemovitého majetku. Navíc se stále dostavovaly vyhořelé domy a město bylo zatíženo berněmi i sbírkami na válku. Od 70. do 90. let rada města zakoupila vsi Svrabov, Čelakova Lhota, Turovec a Strkov. Na konci roku 1620, po bitvě na Bílé hoře, v Jihočeském kraji vzdorovaly již jen Tábor a Třeboň. Po roce obléhání byl Tábor nucen kapitulovat pod náparem generála Marradase. Obec, jež byla dosti zadlužená, musela navíc platit válečné náhrady, na které se skládali obyvatelé města. Částka se vypočítala na základě odhadní ceny jejich domu, z níž museli zaplatit třetinu. Následovalo období vojenských soužení, neúrody a vpádu Švédů v roce 1648. Armáda město vyplenila a poničila. Nejvíce útrap po třicetileté válce obyvatelstvu způsobily protireformační opatření vůči nekatolíkům. Řada z nich odešla do ciziny, nebo se poddali, aby mohli provozovat své živnosti. Za účelem vykořenění husitských myšlenek byl do města povolán řád augustiniánů.⁹

2.5. Cesta k současnosti

Nejpodstatnější změnu v 18. století představovaly pro Tábor reformy Marie Terezie. Tehdejší Bechyňský kraj byl v roce 1750 rozdělen na kraj Českobudějovický a Táborský. V 19. století se začal vyvíjet společenský a kulturní život města. Roku 1878 bylo založeno městské muzeum a o devět let později vzniklo divadlo. Židovská komunita si zde v letech 1884–1885 postavila synagogu v maurském stylu. Poté, co František Josef I. vyhlásil válku Srbsku, začala všeobecná mobilizace armády. Táborští byli převeleni do Jindřichova Hradce, kde se nacházel 75. pěší pluk, který během války působil na východní frontě proti Rusku a následně na italské jižní frontě. Jako velký problém se ukázal nedostatek drobných kovových mincí, zapříčiněný odchodem vojáků a vybíráním úspor. Nebyl způsob, jak rozměnit papírové peníze, a proto

⁸ A. Hejna, Tábor, s. 28-44.

⁹ Městský národní výbor, Pět a půl století Tábora, Tábor 1970. s. 12-18.

např. několik zaměstnanců dostávalo mzdu dohromady. Na tuto potíž reagovala Městská spořitelna tak, že emitovala vkladové stvrzenky z pevné lepenky, kterým se říkalo Táborské koruny. Dalším trápením byla stoupající nezaměstnanost. Ta se řešila zřizováním nouzových prací, které představovaly většinou budování a opravu silnic, chodníků a cest.¹⁰

Značným problémem se stala v období války výchova dětí. Otcové byli na frontě a matky musely často vedle pečování o děti navíc vydělávat peníze. Situace se stala tak neúnosná, že okresní hejtmanství v roce 1916 nařídilo, aby se po devatenácté hodině mládež nepotulovala venku. Stalo se tak na popud občanů, kteří si stěžovali např. na poničené náhrobní ozdoby. Výrostci dokonce poškodili zříceninu Kozí hrádek, kde kázal mistr Jan Hus. Kromě toho se nejednou opovážili krást žárovky z veřejného osvětlení.¹¹

Po první světové válce se z Tábora stalo moderní město. Došlo k úpravám komunikací, kanalizace a vodovodu. Modernímu rozvoji města do jisté míry bránily úzké uličky historického centra, a tak došlo k výstavbě další části tzv. Nového Města. V roce 1939 sem vpadla německá vojska, která již první den uvěznila přední politické odpůrce. Městské zastupitelstvo bylo rozpuštěno a tehdejší starosta Václav Soumar zatčen. Na popravišti skončilo více než 150 městských rodáků. Tábor nebyl zasažen válečnými operacemi, avšak trpěl pod správou německých okupantů. Táborští občané byli nuceni opouštět svá obydlí, neboť se tam poté stěhovaly německé rodiny. Rok 1941 byl značně těžký zvláště pro židovské obyvatelstvo. Židé od počátku roku nesměli rybařit a také byli nuceni vykonávat různé podřadné práce. Zabavovali se jim podniky a vytvářel se soupis židovských rodin, neboť se chystal jejich odsun z města. Dokonce došlo ke zrušení židovského hřbitova a od září Židé nosili žlutou hvězdu. Stali se nesvéprávními občany.¹² Na počátku roku 1942 bylo nařízeno, aby místo peněžitých trestů za správní přestupky byly ukládány tresty věcné ve formě vlněných a kožešinových věcí. Ty se zabavovaly a byly poté využívány německou armádou. Mimo to byly zkonfiskovány bronzové zvony z městských kostelů. Poslední rok války silně přibývalo uprchlíků ve městě. Pořizovaly se soupisy bytů s více místnostmi, kde byli vojáci ubytováni. Školská zařízení fungovala jako vojenské lazarety. Na konci dubna byl

¹⁰ Jitka Vandrovcová – Lenka Vandrovcová (edd.), *Velké návraty aneb Jak žili jsme v Táboře před sto lety*, Tábor 2018, s. 9-12.

¹¹ *Tamtéž*, s. 22-23.

¹² Státní okresní archiv Tábor, Městský národní výbor Tábor, (1867) 1945–1990 (1991), *Kronika obecní Tábor 1922-1967*, s. 363.

Tábor poprvé zasažen bombami z letadel spojenců, jež poškodily vlakové nádraží. V noci z 8. na 9. května opustili Němci město. To již dalšího dne vítalo Rudou armádu.¹³

Po únoru 1948, kdy veškerou moc převzala komunistická strana, byl Tábor sídlem Západního vojenského okruhu. V roce 1968 byl zahájen plán obnovy historického jádra města. Došlo k opravě hradebních zdí a statickému zajištění podzemí. Byly zrestaurovány sochy a kašny. V 1. polovině 80. let Tábor, jako první město Československé socialistické republiky, navázal spolupráci se západoněmeckým městem Kostnice, kde byl upálen mistr Jan Hus. Od roku 1994 se pořádá festival Táborská setkání, který je lákadlem pro mnoho tuzemských i zahraničních hostů.¹⁴ Letos si Tábor připomíná 600 let od úmrtí vojevůdce Jana Žižky z Trocnova. Městská radnice připravila bohatý program na celý rok, jenž bude vyplněn nejrůznějšími vzpomínkovými akcemi.

¹³ Tamtéž, s. 363–380.

¹⁴ H. Klínová – P. Augusta, Kniha, s. 16-20.

3. Školství v Táboře a jeho nejvýznamnější představitelé

3.1. Zrod vzdělávání

Původní výuka mládeže započala jako kroužky, jež pořádali kazatelé. Dostupné zprávy o první školní budově pochází z roku 1441. Studenti se zde učili psát, počítat a vybrané předměty sedmera svobodných umění. I když se táborští husité odklonili od latinského vzdělávání typického pro kláštery a univerzity, zůstala Bible nadále hlavním zdrojem učenosti. Zásadním průlomem ve školství byla výchova dívek, které se však vzdělávaly jen pokud pocházely z urozené rodiny nebo náležely k řeholním novickám.¹⁵

Počátky školství v Táboře jsou spojeny s Mikulášem Biskupcem, který stál v čele kněžstva kališníků již v roce 1420. S titulem bakalář svobodných umění obstarával výuku mládeže. V období vlády Jiřího z Poděbrad, jenž panoval jako zemský správce, přikázal Jan Rokycana, husitský arcibiskup, vyučovat v mateřském jazyce ve všech školách a kláštorech vyznávajících víru pod obojí. V roce 1452 přišlo město o svoji samostatnost. Bylo nuceno se vzdát před Jiříkovou armádou. V důsledku toho byl Tábor podřízen pod správu Prahy. Nejspíše v roce 1521 byla vystavena nová škola za děkanským chrámem. Prvním správcem tohoto ústavu byl podle městských knih jmenován bakalář Prokop Koníček. Ve 40. letech se rada města usnesla o vydání nařízení, na základě kterého mělo být žákům poskytováno každou sobotu maso financované z městské pokladny. O 8 let později bylo školnímu bakaláři uděleno 7 kop míšenských za pololetí, aby nebyl nucen žebrot. Učitelé také leckdy usedli v čele města jako purkmistři či městští rychtáři. Díky tomu se škole v Táboře dařilo velmi dobře než v mnohých jiných městech.¹⁶

3.2. Období stagnace a následný rozmach

Velká změna přišla pro školy, jež spravovala pražská univerzita v roce 1576. Ta právě tehdy vydala všeobecný řád, který přinesl rozdělení vyučovacích hodin, předmětů a zavedl novou organizaci výuky. Vzdělávací ústavy byly rozděleny na čtyřtřídní či pětitřídní vyšší školy, kde se vyučovaly řecký jazyk, dialektika, rétorika, matematika a základy astronomie. Právě pětitřídní vyšší škola se nacházela v Táboře. V jejím čele stál správce nebo ředitel, jenž musel

¹⁵ F. Šmahel, Dějiny, s. 599-601.

¹⁶ Martin Kolář, Školy na Táboře, in: Jan Kolář (ed.), Sborník historických prací prof. Martina Koláře o dějinách Tábora, Tábor 1924, s. 156-160.

být minimálně bakalář. Později mu asistoval subrektor, tedy spoluředitel. Succentorové a kantoři, kteří původně vzdělávali žáky ve zpěvu a mluvnici na venkovských školách, byli převedeni na další kategorii, kterou tvořily nižší školy. Tam se žáci vzdělávali ve čtení, psaní, počítání, latinské gramatice a hudbě. Ve všech školách se postupně probíralo náboženství, v tomto případě víra pod obojí. Tábořské školství pokračovalo ve svém rozkvětu, který však zarazil rok 1620, kdy se odehrála bělohorská bitva. Jako trest český král Ferdinand II. rozkázal vystěhování všech nekatolických kněží z Čech. Od roku 1626 mohl být měšťan pouze katolického vyznání. V této době došlo k velkému množství konverzí a ti, kdo se nepoddali dobrovolně, byli donuceni násilím. V návaznosti na tyto události mnozí odešli. Katoličtí učitelé tedy nemohli na stávajících školách učit, proto došlo ke zřízení jezuitské koleje ve Vopařenech mezi Tábořem a Pískem. Navíc byl do města povolán řád augustiniánů, který měl zajistit spořádaný průběh protireformace. Měl na starost s jistotou vyšší soukromé vzdělávání. V Táboře zůstala pouze škola elementární, kde vyučovali ředitelové, kantorové a succentorové ryze katoličtí.¹⁷

S nástupem protireformace došlo k rozkladu školství v Táboře. Bylo tak mizerné, že táborští měšťané raději posílali své syny studovat do jiných měst. Obrat nastal až v roce 1808, kdy nastoupil na místo purkmistra Martin Kopecký. Přišel s návrhem, jímž zamýšlel pozvednout školství, přeměněním tehdejší městske školy na normální hlavní školu podle německého vzoru. Tím se měl zvednout plat učitelů, který se zavázali hradit pravováreční měšťané. Když přišel souhlas z vysokého zemského gubernia, nic nestálo v cestě přeměně na trojtřídní hlavní školu pro chlapce i dívky s jednou elementární třídou v listopadu 1811. Škola byla již o rok později pro velké úspěchy rozšířena na čtyřtřídní.¹⁸ V únoru 1833 dostal učitel Josef Kohn povolení k zřízení privátní židovské školy, která podléhala dohledu ředitele hlavní školy.¹⁹ Židovské obyvatelstvo se ve městě rozrůstalo. Jak je uvedeno výše, dokonce se mu povedlo vystavět synagogu, která ale byla v 70. letech 20. století zbourána. Stalo se tak, jelikož se po 2. světové válce vrátilo minimum Židů a prostory přestaly být využívány.

V roce 1834 se rozhodla vysoká studijní komise ve Vídni povolit privátní vyučování při hlavních školách. Podmínkou bylo, aby se ho mohli zúčastnit i chudí žáci zcela zdarma. O rok

¹⁷ Tamtéž, s. 161-165.

¹⁸ SOkA Tábor, Základní škola Tábor, Mikuláše z Husi 45 (I. ZŠ), 1888-2011, Kronika obecných chlapeckých škol v Táboře 1888-1905, s. 12-14.

¹⁹ Tamtéž, s. 23.

později bylo nařízeno, že každá škola musí vést pamětní knihu.²⁰ V roce 1836 bylo rozhodnuto o zřízení samostatné školy pro dívky.²¹ Mimo jiné se táborští měšťané snažili již od první pol. 18. století o založení gymnázia. Jejich snaha vždy narazila např. na neochotu úřadů, které se obávaly poklesu daní. Jindy zde byl zase spor mezi řeholním a světským klérem. Důvodem pro toto usilovné snažení bylo zajistit táborským synům vyšší vzdělání, pro které se museli odebrat až do Jindřichova Hradce, Českých Budějovic nebo Písku. Když se jim nepodařilo prosadit tuto žádost, zasloužili se alespoň o přeměnu čtvrté třídy táborské hlavní školy, z níž se stala dvoutřídní nižší reálka. V roce 1856 byla vybudována nová školní budova na náměstí Mikuláše z Husi, kam se nastěhovala nejen reálná škola ale i hlavní a dívčí škola.²²

3.3. Táborské gymnázium

Zásadní průlom v táborském vzdělávání představovalo povolení založení reálného gymnázia roku 1862, zřízené prozatímně jako soukromé zařízení, kde se vyučovalo českým jazykem. Bylo vytvořeno spojením nižší reálné školy a gymnázia. Bylo financováno z obecních peněz a příspěvků pravovárečného měšťanstva, neboť státní pokladna byla po prohrané válce roku 1859 prázdná. Tato škola představovala unikát v habsburské monarchii. Prvním ředitelem se stal Václav Křížek. Místo jeho zástupce získal František Šanda, který je autorem měřičských a rýsovacích učebnic. Významnou osobností v učitelském sboru byl také August Sedláček, jenž zastával post profesora dějepisu. Táborské reálné gymnázium se dostalo do čela českého středního školství. Jeden z klíčových úspěchů představovalo sjednocení humanitního vzdělávání s technickým. Po vzoru Tábora byla zřízena reálná gymnázia v Praze, Chrudimi ale i v hlavním městě Vídni. V prvním školním roce se na gymnázium přihlásilo přes 300 žáků a v dalších letech tento počet stoupal, až dosáhl svého vrcholu v roce 1865, kdy školu navštěvovalo více než 500 žáků. Ve třídách se normálně vyučovalo více než 50 žáků. Mezi první absolventy, kteří skládali maturitní zkoušku v letech 1867-1868, patřil např. Alois Kotrbelec (1849–1918), později advokát a starosta města. Dále tam patřil Ladislav Quis (1846–1913), literární kritik a jeden z předních českých básníků. Také zde studovali např. spisovatel Josef Holeček (1853–1929), básník Antonín Sova (1864–1928) a skladatel Oskar Nedbal (1874-1930). V roce 1868 vyvstala otázka dalšího financování gymnázia, a proto o 2 roky později byla správa nad ústavem svěřena státu. Pro vyučující na nově císařsko-

²⁰ Tamtéž, s. 24.

²¹ Tamtéž, s. 25.

²² H. Klínová – P. Augusta, *Knihy*, s. 30-31.

královském reálném gymnáziu to znamenalo větší finanční ohodnocení a rozšíření profesorského sboru.²³

V roce 1885 byl jmenován ministrem kultu a vyučování Pavel Gautsch. Byl jedním z předních odpůrců reálných gymnázií. Ihned, co se ujal úřadu, začal pracovat na jejich zrušení. Na základě nařízení císaře Františka Josefa I. (vládl 1848–1916) byly roku 1887 odstraněny vyšší třídy reálných gymnázií a nahrazeny klasickými. Týkalo se to Tábora, Plzně, Kutné Hory ad.

O dva roky později ministr Gautsch rozhodl o úplném zrušení reálného gymnázia, jež bylo nahrazeno klasickým. Opět úporná snaha tábořských měšťanů získat pro své potomky kvalitní vzdělání vedla v 90. letech ke zřízení státní reálné školy. Ústav začal fungovat v roce 1900 a opět se vyučovalo českým jazykem. Problém byl v tom, že reálka sídlila společně s gymnáziem v jedné budově na Klášterním náměstí. To bylo ovšem pro obě školy značně nevyhovující.²⁴

Tábor přislíbil postavit budovu pro nově vzniklou reálnou školu. Ta se nacházela mezi historickým jádrem města a tzv. Novým Městem v blízkosti vodní přehrady Jordán, dnes na Křižíkově náměstí. Poslední práce byly ukončeny v roce 1906 s nákladem zhruba půl milionu rakouských korun. 20. století s sebou přineslo plno změn. Na tábořském gymnáziu se roku 1904 objevila první žena. Marie Kaulichová tam studovala jako privatistka tzn., že nemohla být zkoušena a nepsala písemné práce. Navíc musela vždy o přestávce opustit třídu. Další novinkou bylo o rok později založení čítárny časopisů. V roce 1909 se konaly první literární a debatní večírky. Tento poklidný vývoj přerušily události roku 1914. Po vyhlášení války bylo povoláno do vojenské služby třináct členů profesorského sboru.²⁵

Profesor František Tajrych dočasně řídil gymnázium v roce 1916 a také řádně vedl kroniku školy. Zde je možné se dočíst o odvozech žáků do války. Žáci a profesori v této době ukázali svou štedrost organizováním sbírek pro Červený kříž. Jinak tomu nebylo ani v případě čtvrté válečné půjčky. Studenti byli navíc podrobeni vojenskému výcviku, který se konal v rámci tělesné výchovy. Školní rok 1918 nezapočal vůbec dobře. Od října do listopadu byla škola

²³ Gymnázium Tábor, Almanach ke 125. výročí založení školy, Tábor 1987, s. 12-17.

²⁴ Lenka Vandrovcová, Tábořské reálné gymnázium a jeho následovníci, dostupné online (<https://www.husitskemuzeum.cz/sobotnici-taborske-realne-gymnazium-a-jeho-nasledovnici/>), [cit. 2024-02-01].

²⁵ Gymnázium Tábor, Almanach, s. 22-26.

uzavřena z důvodu šíření chřipky. Dle záznamů v kronice lze usoudit, že škola zastávala kladný vztah k 28. říjnu a vřele vítala samostatnost státu. Kvůli přerušené výuce, začaly oslavy až 5. listopadu, kdy ředitel Antonín Zlatníček promluvil k žákům školy. Významným dnem se stal také 21. prosinec, neboť svou návštěvou poctil město Tábor T. G. Masaryk. Této události se zúčastnili všichni studenti středních škol. Tečka za oslavami bylo slavnostní vysazení lípy Svobody před budovou reálné školy 14. května.²⁶ Lze si povšimnout, že od vzniku samostatného státu se na škole pravidelně slaví toto výročí. Mimo to se připomínalo narození či smrt Jana Husa, Jana Amose Komenského a prezidenta republiky.

Podstatná změna přišla v roce 1921. Ministerstvo školství a národní osvěty nařídilo přetvoření tehdejšího státního gymnázia na státní reálné gymnázium.²⁷ Klasické třídy byly postupně nahrazovány až do roku 1926. Podle učebního plánu se žáci vzdělávali v češtině i němčině již od první třídy, latině od třetí a v páté třídě se začala vyučovat angličtina i francouzština. Tato osnova z roku 1933 poskytovala značný prostor pro výuku cizích jazyků. Proto např. v páté třídě tvořily jazyky polovinu z třiceti vyučovacích hodin. Reálné gymnázium ale i reálka na počátku 30. let zřídily rodičovská sdružení. Ta napomáhala k lepší komunikaci mezi školou a veřejností. Také byla užitečná při pořádání dobročinných akcí a mimo jiné při stavebních úpravách škol.²⁸

V březnu 1939 došlo k německé okupaci a vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava. Bylo zatřeno minimálně 10 profesorů z obou škol. Ředitel reálného gymnázia Vincenc Kuba byl popraven po atentátu na Reinharda Heydricha v roce 1942. V téže době byla reálná škola v Táboře přeměněna na druhé reálné gymnázium a následující rok byly obě školy sloučeny. Školní osnovy byly přizpůsobeny ideologii nacistického Německa. Po ukončení války se oba původní ústavy obnovily. Od roku 1948 přišla řada změn školního systému. Bylo rozhodnuto o společné základní škole pro všechny studenty, díky čemuž se zredukovalo gymnaziální vzdělávání na čtyři roky. Důraz se kladl na odborné a učňovské vzdělávání. Následující rok bylo gymnázium a reálka sloučeny. Nově vzniklé gymnázium sídlilo v budově dřívější reálky.²⁹ Na základě dekretu vydaného ministerstvem školství a národní osvěty v červenci 1953 bylo

²⁶ SOkA Tábor, Gymnázium Tábor, (1849) 1851–2011, inv. č. 167, Dějiny reálného gymnasia v Táboře 1863–1949, s. 273-294.

²⁷ Tamtéž, s. 301.

²⁸ Gymnázium Tábor, Almanach, s. 28-30.

²⁹ H. Klínová – P. Augusta, Kniha, s. 33.

čtyřtřídní uspořádání přetvořeno na jedenáctitřídní podle vzoru jedenáctileté střední školy.³⁰ Po sametové revoluci v roce 1990 bylo obnoveno osmileté studium se všeobecným zaměřením a následující rok zřízeno šestileté vzdělávání ve francouzštině, kde se vyučovaly dějepis, zeměpis, matematika, fyzika a chemie. Od roku 1999 nese škola název Gymnázium Pierra de Coubertina.³¹ Tento výjimečný vzdělávací ústav představuje dědictví středního všeobecného vzdělávání v Táboře.

3.4. Zemědělská škola

Počátky zemědělských škol v Čechách lze najít již v pol. 18. století. Právě tehdy vznikaly jako soukromé školy na šlechtických panstvích, na nichž si velkostatkáři vychovávaly své úředníky. Před vznikem školy v Táboře existovala jen hrstka agrárních škol s vyučováním v českém jazyce, založených v 50. a 60. letech např. Chrudim, Štětžery a Přerov. Tábořský ústav má však jedno významné prvenství. Hned od svého zřízení v roce 1866 měl status vyšší české zemědělské učiliště. Mimo jiné to byla první škola tohoto typu, kde se vyučovalo česky. Podmínkou pro přijetí v prvních letech dvouletého učiliště bylo dovršení 17 let a absolvování nižší reálky či gymnázia s jednoroční praxí. V 1. ročníku se žáci vzdělávali v mineralogii, botanice, zoologii, fyzice, chemii, matematice, pěstování, chovu atd. V ročníku následujícím se studenti zabývali např. lukařstvím, lesnictvím, štěpařstvím a zvěroléčitelstvím. Z významných profesorů je třeba zmínit Karla Němce, syna Boženy Němcové, jenž zde vyučoval botanice a zahradnictví. První z ředitelů, který se význačně zapsal do dějin školy, byl František Farský. Usilovně se snažil o vzestup školy a náležitě se mu to dařilo.³²

V roce 1877 byl vytvořen nový učební plán, na jehož základě vznikl další třetí ročník. Také se zpřísnily podmínky pro přijetí, což ale zájem studentů nesnížilo a jejich počet se na škole stále zvyšoval. S názvem Vyšší hospodářská a hospodářsko-průmyslová škola zemská v Táboře patřila v této době k nejnavštěvovanějším v monarchii. Roku 1894 odhlasoval zemský sněm úpravu agrárního školství v Čechách. Vedle škol pokračovacích a hospodyňských, byly vytvořeny tři stupně škol, a to zimní hospodářské a rolnické, střední hospodářské a vyšší hospodářské ústavy zemské, které se měly nacházet v Táboře

³⁰ L. Vandrovcová, Tábořské reálné gymnázium, dostupné online (<https://www.husitskemuzeum.cz/sobotnici-taborske-realne-gymnazium-a-jeho-nasledovnici/>), [cit. 2024-02-01].

³¹ Tamtéž.

³² Sto let zemědělské školy v Táboře 1866-1966, České Budějovice 1966, s. 13-15.

či Lieberwerd. Představovaly poslední stupeň hospodářského vzdělání.³³ Ústav sídlil až do roku 1897 v Klavíkovské usedlosti, poté byly tyto prostory již nedostačující. Město se tedy usneslo o vybudování nové novorenesanční budovy se secesními prvky. Výdaje pokryly příspěvky města, Českých zemí, ministerstva orby a zemského fondu. Tato stavba poskytovala zázemí pro moderní výuku. Nacházely se zde např. mlékárna, pokusný lihovar a technologické dílny. Nová budova je také symbolem dalšího rozmachu školy. V roce 1900 získala vysokoškolské postavení s názvem Královská česká hospodářská akademie.³⁴

Co se týče první světové války, není z této doby mnoho zpráv. Archivní fond školy není zpracovaný a výroční zprávy v podstatě nevycházely. Ústav trpěl nedostatkem pracovníků z důvodu odvodů. Vladimír Smolák, asistent analytické chemie, byl jednou z prvních obětí a padl na východní frontě v srpnu 1914. V této souvislosti škola postrádala jak studenty, kteří odcházeli do války, tak studenty z jiných slovanských zemí, kteří se zde více než 50 let přijížděli vzdělávat. V roce 1915 došlo k založení zemědělské poradny profesorským sborem, která pomáhala táborským hospodářům v této těžké době zcela zdarma, neboť museli ustát velké nároky na živočišnou a rostlinou výrobu.³⁵

Škola ztratila své výsadní postavení po založení Vysoké školy zemědělské v Brně v roce 1919. Tábořská škola byla přetvořena v Zemskou střední hospodářskou školu, která jako první v Československu měla čtyři ročníky. O tři roky později změnila znovu svůj status na vyšší školu hospodářskou. Účelem těchto typů škol bylo zformovat schopné statkáře a rolníky, proto ústav upřednostňoval ty, kteří k tomu měli předpoklady.³⁶

V období Protektorátu Čechy a Morava byl ústav pojmenován jako Zemská vyšší rolnická škola. Byly k ní přiřčeny zemská odborná škola rolnická a lidová škola zemědělská, ale i učňovská škola zahradnická. Nacisté pověřili vybrané zaměstnance, aby dohlíželi v okolních obcích a závodech na zemědělskou produkci. Kontroloři se snažili, aby žádný ze statkářů nemohl být pronásledován za nedostatečnost v produkci. Po obsazení tábořských kasáren, dokázalo pár důstojníků uschovat vojenské vybavení, které bylo umístěno do budovy školy. V roce 1941 gestapo na udání vtrhlo do budovy, ale žádnou výstroj nenašli.

³³ Tamtéž, s. 17.

³⁴ Občanské sdružení zemědělské školy, Almanach k 150. výročí založení školy 1866-2016, Tábor 2016, s. 6-7.

³⁵ J. Vandrovcová – L. Vandrovcová, Velké návraty, s. 56-57.

³⁶ Sto let zemědělské školy v Táboře 1866-1966, s. 21.

Několikrát hrozilo, že budova školy bude zabrána pro vojenské účely. Byla to jedna z mála škol, která fungovala bez vojenského zásahu a mohla hostit ostatní vzdělávací ústavy, které přišly o zázemí. Škola po okupaci pokračuje ve své činnosti pod názvem Zemská vyšší rolnická škola Alfonse Šťastného.³⁷

Po převratu 1948 se reorganizovalo československé zemědělství. Všechny závody se přeměnily v kolektivní agrární velkovýrobu. Podle této velké změny se muselo upravit také školství. Ústav se od roku 1956 mění na střední zemědělskou technickou školu. Zastávala také funkci cvičné školy pro začínající učitele zemědělských škol.³⁸ Další velká změna přichází až roku 1996, kdy se ústav mění na Vyšší odbornou školu a Střední zemědělskou školu. Studenti měli možnost si vyzkoušet výuku v praxi v botanické zahradě či na školním statku. Ten však musel být přesunut z důvodu stavební expanze města a našel své místo v příměstské části Měšice, kde žáci studují i dnes.³⁹

3.5. Obchodní škola

Téměř rok po ukončení první světové války, odsouhlasilo vedení města založení dvoutřídní obchodní školy. Stalo se tak na návrh Karla Vondrážky, pozdějšího ředitele školy, jenž stejně jako zastupitelstvo očekával ekonomický rozvoj. *„Zájem, který se jeví mezi občanstvem o dvoutřídní školu obchodní, svědčí o tom, že této školy bylo a jest u nás zapotřebí. Pokud se týče obchodního školství, zůstali jsme za městy jihočeskými, která již dříve obchodní školy zřídila.“*⁴⁰ V roce 1921 byla k ústavu přičleněna pokračovací škola obchodní, jež v Táboře fungovala od roku 1897 a jejím účelem bylo vzdělávání kupecké mládeže. Jako první měl školu na starost Jan Ctibor, který působil jako ředitel obchodní akademie v Chrudimi. Profesorský sbor zpočátku tvořili externí vyučující, později přibyli i vlastní zaměstnanci např. profesoři Jan Krampera a Jaroslav Novák.⁴¹

Zázemí poskytlo škole gymnázium na tehdejším Masarykově náměstí, dnes náměstí Mikuláše z Husi. Byla navštěvována převážně dívkami. V prvním ročníku se zde vzdělávalo 50 dívek

³⁷ Občanské sdružení zemědělské školy, Almanach, s. 10-29.

³⁸ Sto let zemědělské školy v Táboře 1866-1966, s. 25.

³⁹ Vyšší odborná škola a Střední zemědělská škola Tábor, O škole, dostupné online (<https://www.szestabor.cz/o-skole>), [cit. 2024-02-06].

⁴⁰ Obchodní akademie a Vyšší odborná škola ekonomická, Tábor, Jiráskova 1615, Almanach 100 let, s. 2.

⁴¹ Obchodní akademie Tábor, Historie školy, dostupné online (<https://www.oatabor.cz/skola/historie-skoly/>), [cit.2024-02-07].

z celkového počtu 58 žáků. V roce 1920 se škola musela přestěhovat a až do roku 1931 tak učinila z nedostatku prostoru ještě několikrát. Právě v tomto roce se přemístila do vlastních prostor v Jiráskově ulici. Město usilovalo o zestátnění školy. Ministerstvo školství žádost zamítlo, ale přislíbilo alespoň zestátnění profesorského sboru, pokud bude mít škola vlastní budovu. V rámci přesunu škola změnila název na Masarykovu veřejnou obchodní školu. V roce 1939 byla dokončena přestavba instituce. Bylo to potřeba pro umístění Obchodní akademie, jež byla založena o 2 roky dříve a stejně jako její kolegyně získala jméno po prezidentovi, tentokrát po Dr. Edvardu Benešovi.⁴²

Po vypuknutí druhé světové války byl zatčen ředitel obchodní akademie Karel Vodrážka a vedením školy byl pověřen JUDr. Antonín Červenka. V roce 1941 byla obchodní akademie vykázána z budovy německými vojáky, kteří ji zabrali pro vojenské účely. Ústav nacházel útočiště v různých náhradních prostorách. Nejtěžší období však přišlo teprve po atentátu na Reinharda Heydricha. 1. června byli zajati ředitel Červenka, profesor Jan Kramper, pedagog Hubert Königsmark a následně popraveni. Odůvodněním byl souhlas s atentátem na říšského protektora. Stejný osud čekal profesora Jaroslava Nováka. Manželka a dcera ředitele byly odvezeny a zesnuly v koncentračním táboře. Vedení se ujal velký tábořský kolaborant a milovník nacismu Jaroslav Ryneš. Údělem se mu stala v květnu 1945 za udavačství tábořská šibenice.⁴³ Ta se nacházela na dnešním náměstí Mikuláše z Husi, kde se vykonávaly veřejné popravy, které byly uskutečněny na základě rozsudků tzv. lidových soudů. Sami nacisté za války připravili o život mnoho tábořských občanů. U bývalých Žižkových kasáren byla střelnice, kde se exekuce prováděly. Dnes na místě těchto tragických událostí stojí pomník, u něhož si město připomíná tyto válečné zločiny.

Vyučování mohlo být znovu zahájeno až na počátku následujícího roku, neboť po okupantech budovu využívala Rudá armáda a po jejím odchodu se nacházela ve špatném stavu. Po roce 1948 se škola musela přizpůsobit přicházejícím změnám. *„Charakteristické rysy školství a pedagogiky jsou závislé na určitých geografických podmínkách i na kulturnosti národa a jeho společenském vývoji. Proto nemůže mít úspěch snaha přijímat cokoli ze*

⁴² Kateřina Nimrichová, Obchodní akademie v Táboře, dostupné online (<https://www.husitskemuzeum.cz/obchodni-akademie-v-tabore/>), [cit. 2024-02-07].

⁴³ Stanislav Zita, Červené plakáty poznamenaly dějiny školy, dostupné online (https://taborsky.denik.cz/zpravy_region/cervene-plakaty-poznamenaly-dejiny-skoly20110719.html), [cit. 2024-02-07].

*zahraniční pedagogiky, co není vhodné pro dané teritorium. Tak bylo natropeno mnoho škody při přijímání školské struktury i obsahu ze Sovětského svazu. Zdárný vývoj našeho školství byl zastaven po roce 1948 a není mu věnována pozornost ani dnes.“*⁴⁴ Tak vzpomínal bývalý ředitel školy Jindřich Raschel, jenž tento post zastával v letech 1961-1984.

Pod novým názvem Vyšší hospodářská a Hospodářská škola, započalo vyučování nových oborů. Žáci se vzdělávali v podnikové, družstevní a dopravní oblasti. Navíc se pořádaly družstevní kurzy. V roce 1953 se znovu přejmenovala na Hospodářskou školu se čtyřletým studiem a Hospodářskou školu s dvouletým studiem.⁴⁵ O 7 let později tak činí znovu a nazývala se Střední ekonomická škola se čtyřletým studiem a Ekonomická škola s dvouletým studiem. Hlavním obor zastávala ekonomika všeobecná a ekonomika spojů, jež se zaměřovala na vzdělávání pracovníků pošt. Vedle nich existoval také obor cizojazyčné korespondence a cestovní ruch. V roce 1990 obnovila škola svůj povodní název na Obchodní akademie, kde se studovalo 5 let, a na Obchodní škola, která se studovala 3 roky. O tu se ale nejevil příliš velký zájem, a proto byla po školním roce 1996/1997 uzavřena. Na počátku 90. let bylo navíc zahájeno tříleté vyšší odborné studium v oblasti bankovníctví. To se projevilo zdařile, a proto byl otevřen i další obor účetnictví. Z tohoto důsledku dostala instituce nové pojmenování na Obchodní akademii a Vyšší odbornou školu ekonomickou, jenž ji zůstal dodnes.⁴⁶

3.6. Učňovské školství

Odborná učiliště mají v Táboře dlouhou tradici. V roce 1863 byla založena Živnostenská škola pokračovací. Vlastní zázemí získala až v první třetině 20. století, po zřízení Masarykovy školy práce na Marelově Vrchu. Bohužel po 2. světové válce bylo nutné hledat nové prostory. Až v 70. letech se začal budovat areál, kde dnes najdeme Střední školu obchodu, služeb a řemesel na Marelově Vrchu. Roku 1907 získaly šanci se vyučit také dívky. Městská odborná škola pro ženská povolání byla postavena rovněž na Marelově Vrchu roku 1939. Po reformě

⁴⁴ Obchodní akademie v Táboře, Almanach 1919–1994. 75 let Obchodní akademie v Táboře, s. 7.

⁴⁵ Obchodní akademie Tábor, Historie školy, dostupné online (<https://www.oatabor.cz/skola/historie-skoly/>), [cit. 2024-02-07].

⁴⁶ Obchodní akademie a Vyšší odborná škola ekonomická, Tábor, Jiráskova 1615, Almanach, s. 9.

školský o deset let později byla přetvořena na Střední zdravotnickou školu, která v Táboře funguje do současnosti.⁴⁷

3.7. Obecná škola chlapecká a Obecná škola dívčí Nové Město

Bylo by vhodné alespoň zmínit také počátky vývoje škol v druhé části města. Chlapecká škola na Novém Městě byla založena koncem prosince v roce 1906 a jejím ředitelem se stal Emanuel Rabiška. Na počátku války se škola musela vystěhovat ze své budovy na Nádražní třídu, neboť v ní byl zřízen lazaret Červeného kříže. Z toho důvodu docházeli žáci do chlapeckých škol na Starém Městě. V lednu 1915 došlo k tragické události, kdy jeden z pedagogů, Jan Maria Lego, spáchal sebevraždu. Hlavním důvodem bylo nejspíš opětovné povolání do vojenské služby právě toho roku. Studenti byli nuceni vyrábět ponožky ale i podešve, na které z nedostatku materiálu museli používat i novinový papír. Pracovali tak v rámci pomocných akcí pro vojenské účely. Stejně tak jako chlapecká, tak i dívčí škola sídlila na Nádražní třídě. Také se musela po vypuknutí války přemístit na Staré Město. C. k. zemská školní rada se usnesla, že nedostatkové zboží pro vojáky budou vyrábět dívky při ručních pracích. Aby mohla být zakoupena vlna, vyhlásila se peněžní sbírka, na níž žákyně i žáci přispívali. Z té pak dívky pletly nátepníčky a vyráběly cupaninu na obvazy. Problémem se stala školní budova, která byla Červeným křížem navracena až v říjnu 1918. Město poskytlo budovu organizaci bez jakýchkoli závazků, neboť se domnívala, že válka nebude mít dlouhého trvání. Objekt byl však značně poškozen. Jednalo se hlavně o znečištěné a oškrábané omítky a také o nátěry a kování dveří i oken. Mimo to byly školní lavice rozebrány a spáleny. Všechny tyto škody muselo uhradit město částkou přes 65 000 korun.⁴⁸

3.8. Bulharští studenti na tábořských školách

Na sklonku 18. století se v Bulharsku pomalu probouzel národní uvědomění. V 60. letech 19. století bylo založeno v Bukurešti první vlastenecké uskupení s názvem Bulharský spolek. S tím, jak měšťanstvo začalo postupně formovat své národní myšlení, shledali za důležité podporovat zakládání národních škol. Proto synové těchto bohatých obchodníků odcházeli za hranice, neboť se jim nedostávalo prostoru pro zřizování vyšších škol. Mnoho jich zavítalo

⁴⁷ Z. Vybíral a kol., Tábor 600 let, Tábor 2020, s. 59.

⁴⁸ J. Vandrovcová – L. Vandrovcová, Velké návraty, s. 62-63.

do Čech, a to hlavně ke konci 60. a na počátku 70. let. Právě Tábor patřil k jejich nejnavštěvovanějším místům. Konkrétně studovali na reálném gymnáziu a hospodářské akademii. Ředitelem táborského gymnázia byl v této době již zmíněný Václav Křížek. Byl známý svojí oblibou jižních Slovanů, což dokládá jeho latinsko-německo-chorvatský slovník a další bádání o dějinách Slovanů. To byl nejspíše hlavní důvod, proč zvolili zahraniční studenti tento ústav. Hned poté, co dorazili do města, založili vzdělávací spolek Raziskvatelno i čítališno družestvo Postojanstvo. Jednalo se o první sdružení bulharských studentů v Čechách. Je nutné podotknout, že bulharští žáci velice záhy táborské školy opouštěli. Odcházeli odtud na jiné ústavy, které se nacházely hlavně v Praze.⁴⁹

„Studenti čeští měli rádi bujaré mladíky bulharské a často pod večer hlaholilo v krásném údolí lužnickém Šumí Marica a Sutrina ráno mezi vrchy Klokot a Pintovky.“ Tak vzpomínal jeden ze spolužáků zahraničních studentů.⁵⁰

K žákům, kteří se významně zapsali do dějin, patří Michalaki Georgiev. Po svém působení jako středoškolský učitel se uplatnil jako vedoucí úředník na ministerstvu zemědělství a financí. V 90. letech 19. století byl jmenován správcem bulharského velvyslanectví ve Vídni. Následně se začal věnovat literatuře a jeho práce jsou v Bulharsku řazeny vedle těch největších umělců. Mimo jiné vydal v 80. letech první bulharskou učebnici botaniky.⁵¹

3.9. Italská a polská škola

Na konci prosince roku 1914 se rozhodla okresní školní rada přijmout taková opatření, která by umožnila otevření polské školy. Navštěvovali by ji žáci, kteří původně pocházeli z Haliče, a museli se z válečných důvodů vystěhovat. Jako hlavní problém se ukázalo najít budovu, kam školu umístit. Naskytly se dvě varianty. Buď mohl být tento vzdělávací ústav umístěn v budově táborského gymnázia, anebo zde byla možnost pronájmu prostor, který by platili rodiče. Nakonec začala škola fungovat v budově gymnázia a výuka započala v polovině ledna roku 1915. Studenti byli rozděleni do 2 chlapeckých a 2 dívčích tříd. Dívky měly možnost učit se v praxi gastronomii v hotelu Paní Nové, jenž se nacházel na dnešním Křížíkově náměstí. Stejný úmysl, jako v případě Poláků, měla školní rada s vystěhovanými Italy. *„Když Itálie*

⁴⁹ Emanuel Ježek, Bulharští studenti na táborských školách v letech 1868-1878, in: František Crkovský (ed.), Tábor. Sborník k 550. výročí vzniku města. Tábor 1970, s. 75-76.

⁵⁰ Tamtéž, s. 81.

⁵¹ Tamtéž, s. 83-84.

vypověděla naši říši válku, zavítali vystěhovalci do našeho města z dalekých jižních Tyrol. Byly to většinou tovární dělnice, jimž vykázána práce ve zdejších c. k. tabákové továrně. Do našich kruhů i tito hosté byli přátelsky přijati.⁵² Vyučování mládeže započalo od počátku ledna 1916 v hasičské zbrojnici na Starém Městě. Orgán zřízený pro pomoc válečným uprchlíkům, Zemský pomocný komitét pro válečné uprchlíky, vyvíjel snahu o integraci Italů do společnosti. Zkoušel to např. založením hospodářsko-hospodyňského kurzu v roce 1916. Ten probíhal každou sobotu od června do prosince. 50 Italek se učilo, jak zavařovat, nakládat a sušit různé druhy potravin. Mimo jiné si také zkoušely připravovat jídla levně, což bylo v tehdejší době na místě.⁵³

3.10. Školství v současnosti

Po 2. světové válce se ustoupilo od obecných a měšťanských škol, které vystřídala soustava devítiletých základních škol. V Táboře se jich postupně uvedlo v činnost více než 10. Na počátku 21. století docházelo k fúzi těchto zařízení.⁵⁴ Níže budou uvedena zařízení, která dnes v Táboře působí.

3.10.1. Základní školy

Dnes se v Táboře nachází nemalý počet základních škol. Nejprve budou zmíněny ty, které jsou zřizované městem. Jako první je třeba uvést Základní školu a Mateřskou školu Tábor, náměstí Mikuláše z Husi 45, Tábor, které bude věnována samostatná kapitola. Vedle ní se v Táboře vyskytuje Základní škola a Mateřská škola Tábor, Husova 1570, jež se nalézá v části města zvané Maredův Vrch. Dalším zástupcem je Základní škola Tábor, Zborovská 2696. Lze ji nalézt na Pražském sídlišti a jejím specifikem je rozšířená výuka tělesné výchovy s důrazem na lední hokej a fotbal. Mezi těmito kvalitními vzdělávacími zařízeními nezaostává ani Základní škola a Mateřská škola Tábor, Helsinská 2732, jež se zaměřuje na výuku cizích jazyků. Nebude opominuta ani Základní škola a Mateřská škola Tábor – Čekanice, Průběžná 116. Tento vzdělávací ústav se odlišuje tím, že od výše zmíněných má pouze první stupeň,

⁵² SOkA Tábor, Základní škola Tábor, Husova 1570/1 (III. ZŠ), 1906-1977, Kronika obecné chlapecké školy na Novém městě v Táboře, s. 124.

⁵³ J. Vandrovcová – L. Vandrovcová, Velké návraty, s. 66.

⁵⁴ Z. Vybíral a kol., Tábor 600 let, s. 61.

tedy 1. až 5. ročník. Stejným způsobem je strukturována i Základní škola a Mateřská škola Tábor – Měšice, Míkova 64. Obě zmíněné školy se nachází v příměstských částech města.⁵⁵

Vedle škol zaštitěných vedením města, se v Táboře nachází i takové, které zřídil soukromý subjekt. Patří sem Základní škola a Mateřská škola a poskytovatel sociálních služeb, Kaňka o.p.s. Zaměřuje se na výuku žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a nachází se v Sídlišti Nad Lužnicí. Podobně je uzpůsobena Základní škola a Mateřská škola Tábor, ČSA 925, jež navštěvují žáci se zdravotním postižením. Velikým specifikem je Církevní základní škola ORBIS-PICTUS. Jedná se o jedinou školu zřízenou farností v České republice, a to Římskokatolickou farností Tábor. Řadí se sem i Základní škola Bernarda Bolzana o.p.s., která klade důraz na anglický a německý jazyk. Jako poslední je třeba zmínit Táborské soukromé gymnázium a Základní školu s.r.o.⁵⁶

3.10.2. Střední školy

Za základními školami nezaostávají školy střední, které umožňují výuku několika studijních oborů, díky čemuž nejsou studenti nuceni dojíždět do jiných lokalit. O Gymnáziu Pierra de Coubertina, Obchodní akademii i Vyšší odborné škole a střední zemědělské škole, bylo již pojednáno výše. Dalšími školskými zařízeními tohoto typu jsou Střední průmyslová škola strojní a stavební, Střední zdravotnická škola, Střední škola spojů a informatiky Tábor a Střední odborná škola a SOU HEUREKA, s.r.o.⁵⁷

⁵⁵ Město Tábor, Školy a zařízení, dostupné online (<https://www.taborcz.eu/skoly-a-zarizeni/os-1290>), [cit. 2024-02-28].

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ Tamtéž.

4. Základní škola a Mateřská škola Tábor, náměstí Mikuláše z Husi 45

4.1. Obecná škola chlapecká na Starém Městě

V druhé pol. 19. století začala být čím dál tíživější otázka umístění škol. Původně se nacházely v budově za kostelem, avšak jejich kapacita s postupným růstem počtu žáků začala být nedostačující, a proto byl využit bývalý augustiniánský klášter. Ani toto opatření nebylo dostačující, a tak se třídy přesouvaly do pronajatých bytů. Městské zastupitelstvo usoudilo, že je potřeba postavit novou budovu, kam by se mohly stávající školy uchýlit. V roce 1856 byla stavba dokončena. V přízemí se nacházela dívčí škola, v prvním patře hlavní chlapecká škola a v druhém nižší reální škola. Když došlo k vzniku vyššího reálného gymnázia v roce 1862, byla přesunuta škola dívčí do jednoho z městských domů. V důsledku nedostatku kapacity byla postavena další školní budova v roce 1880, kam byla dívčí škola umístěna.⁵⁸

O čtyři roky později městský výbor schválil stavbu šestitřídní obecné chlapecké školy. Měla být umístěna na zahradě, která se nacházela pod budovou reálného gymnázia. Poslední práce byly dokončeny počátkem září 1887.⁵⁹ Již 16. téhož měsíce zde započal první školní rok mší svatou. Kromě obměn pedagogických pracovníků se do roku 1891 z kroniky nic zajímavého vyčíst nedá. Jediné, co stojí za zmínku, je nařízení císařsko-královské zemské školní rady. Ti žáci, kteří nebyli dosud očkovaní se k němu měli povinnost dostavit. Při zápisu do ročníku bylo nutné předložit očkovací průkaz. Mimo jiné bylo město vystaveno silným krupobitím, které poničilo mnoho okenních tabulek na školní budově.⁶⁰

Následující rok vydala c. k. zemská školní rada další zajímavá nařízení. Ze strachu o rozšíření cholery, měla být mládež obeznámena s touto nemocí a znalostmi, jak jí předejít. Dalším z nařízení byl zákaz uvítacích darů. Uvítací dary předávali rodiče učitelům, kteří je následně věnovali nově nastupujícím žákům. Dále se rada zabývá také vybaveností školních pozemků, kde se studenti vzdělávali v pěstování stromů a keřů. Každá škola si měla podle svých

⁵⁸ SOkA Tábor, Základní škola Tábor, Mikuláše z Husi 45 (I. ZŠ), 1888-2011, Kronika obecných chlapeckých škol v Táboře 1888-1905, s. 44.

⁵⁹ Tamtéž, s. 49.

⁶⁰ Tamtéž, s. 55.

možností zřídit na pozemku včelník. Dále byla potřeba zajistit dostatečné množství kyseliny karbolové, jež sloužila k dezinfikování učeben.⁶¹ V roce 1894 školní rada v Táboře požádala o zřízení chlapecké měšťanské školy a bylo jí zemskou radou vyhověno. V květnu toho roku byla otevřena první třída, jež byla umístěna v druhém patře školy. Náklady se pokryly z peněz okresní školní pokladny. Správně se měla spojit s obecnou školou chlapeckou po odchodu jejího ředitele.⁶²

V květnu 1894 byl přijat nový zákon o platu učitelů. Obce se podle počtu obyvatel nově rozdělovaly do 5 tříd. Neboť v Táboře nežilo v té době ani 10. 000 obyvatel, byl zařazen do 3. platové třídy. Základní příjem pedagoga byl tedy 600 zlatých ročně s tím, že každých 5 let docházelo k navýšení. Učitel, který měl odpracováno např. 30 let, pobíral 1050 zlatých ročně. Hospodáři a velkostatkáři jsou opakovaně informováni o zákazu najímat mládež, jež je školou povinná. Šlo ji zaměstnat jen v případě, že se najímatel dotázal ve škole, zda byla dotyčná mládež zproštěna docházky.⁶³

V dnešní době je jedním z největších prohřešků mládeže kouření. Na konci 19. století tomu nebylo jinak. Za viníka byla označena škola, a proto se konaly přednášky o následcích kouření. Avšak jak je vidno z konferenčních protokolů, vedení školy si bylo vědomo, že hlavním původcem tohoto nešvaru je domácnost. Tam byli každý den studenti vystavováni kouři z dýmek a cigaret.⁶⁴ Učitelové neměli strach pouze z návykových látek, ale také např. z kinematografie. O dekádu později vyjádřil člen učitelského sboru své pochybnosti o jeho vlivu na zdraví a mravy studentů.⁶⁵

V březnu 1897 je vydáno nařízení o důkladnější hygieně školních budov. Při jejich zdravotní přehlídce byly zaznamenány četné nedostatky. Mnoho zdravotních následků na studentech zanechávalo sporadické větrání učeben. Dále by se měl denně čistit prach a vytírat podlaha od bláta, což se podle závěrů zdravotní inspekce děje pouze dvakrát týdně.⁶⁶ Je potřeba se

⁶¹ Tamtéž, s. 64-65.

⁶² Tamtéž, s. 71-73.

⁶³ Tamtéž, s. 97.

⁶⁴ SOKA Tábor, Základní škola Tábor, Mikuláše z Husi 45 (I. ZŠ) , 1888-2011, Protokoly konferenční. Šestitřídní obecná škola chlapecká v Táboře 1891–1896, protokol z března 1894.

⁶⁵ SOKA Tábor, Základní škola Tábor, Mikuláše z Husi 45 (I. ZŠ) , 1888-2011, Konferenční protokol obecné chlap. škol v Táboře. Začalo v roce 1905-6, protokol z května 1910.

⁶⁶ SOKA Tábor, Základní škola Tábor, Mikuláše z Husi 45 (I. ZŠ) , 1888-2011, Kronika obecných chlapeckých škol v Táboře 1888-1905, s. 99-100.

zmínit o dobročinnosti obyvatel města Tábora. Každý rok místní spolky jako např. dámský spolek Zora nebo spolek krejcarový, přispívají na chudé žáky obecné chlapecké školy. Byly jim nakupovány školní potřeby, oblečení a obuv. Městská rada pořádala dobrovolné sbírky a zapojit se neváhaly ani peněžní ústavy.⁶⁷ Na základě vyhodnocení dat populačního cenzu, bylo město Tábor povýšeno do 2. učitelské platové třídy. Výplata od té doby činila 1400 korun.⁶⁸

V roce 1903 nebyla situace pro obecnou školu chlapeckou vůbec příznivá. Do jejích prostor se nastěhovala c. k. reálka, která zabrala celé první patro budovy. Část tříd byla přemístěna na předměstí do místností Zlatého Soudku. Bylo potřeba zde provést úpravy, aby se zde mohla konat výuka. Nejpálčivějším problémem byl nedostatek školních lavic. Mezitím se vyučovalo v hospodářské škole. Následně se třídy rozprostřely do 4 městských stran, kde jim bylo dočasně poskytnuto zázemí.⁶⁹ V roce 1904 již reálná škola otevřela svoji 5. třídu a zabrala tak kompletně budovu chlapecké školy. Nakonec se rozhodlo, že celá obecná škola chlapecká se umístí do prostor hospodářské školy. Na základě rozhodnutí c. k. zemské školní rady z prosince 1906 byla škola rozdělena na 2 samostatné ústavy. První pětitřídní se samostatnou správou a druhou také pětitřídní v kompetencích vedení měšťanské školy.⁷⁰

4.2. Měšťanská škola chlapecká na Starém Městě

Poté, co došlo k přetvoření C.k. reálného gymnázia v Táboře na klasické, začalo se uvažovat, jak reálný směr nahradit. Konečným řešením se stalo založení měšťanské školy. C. k. zemská školní rada vydala souhlas v červenci 1894. Zařízení mělo celkově 3 třídy, které se otevíraly jedna po druhé s rozmezím jednoho roku. Po ukončení funkčního období stávajícího ředitele obecné školy chlapecké, zanikne její 6. třída a dojde k správnímú propojení s nově založenou měšťanskou školou. V prosinci téhož roku byl ředitelem měšťanské školy jmenován Antonín Wikler.⁷¹ V červnu 1901 žáci slavnostně přivítali Františka Josefa I., jenž vystoupil na táborském nádraží. Podle zápisu v kronice byl ředitel školy tázán na počet žactva a dále uvádí, že císař projevil značnou vřelost vůči dětem, které mu provolávaly slávu.⁷²

⁶⁷ Tamtéž, s. 111-112.

⁶⁸ Tamtéž, s. 151.

⁶⁹ Tamtéž, s. 167.

⁷⁰ SOKA Tábor, Základní škola Tábor, Mikuláše z Husi 45 (I. ZŠ), 1888-2011, Památní kniha 1894-1919, s. 35.

⁷¹ Tamtéž, s. 1-7.

⁷² Tamtéž, s. 21.

V září 1902 byla škola přemístěna na Nové Město do soukromé budovy pana Vojty Kupce.⁷³ O 3 roky později odchází do penze dosavadní ředitel obecné chlapecké školy František Růžička, a proto došlo ke sloučení obou škol pod vedením Antonína Winklera. V roce 1906 přesídlily obě školy do své budovy, jež se nacházela pod c. k. gymnáziem.⁷⁴

Pro upřesnění je třeba detailněji a znovu vylíčit situaci umístění škol. Obě výše zmíněné budovy dnes využívá současná ZŠ a MŠ Tábor, nám. M. z Husi 45. První stavba byla postavená roku 1956 s č. p. 45 se vstupem z náměstí M. z Husi. Druhá, uvedena do provozu v roce 1887, s č. p. 77 měla vchod z Filipovské ulice viz Příloha 9. Z příčin uvedených níže, musely tyto školní budovy pojmout i jiné vzdělávací ústavy, což na přehlednosti mnoho nepřidává. V této souvislosti je nutné zmínit práci Otakara Jankovce s názvem Informace o základních školách v Táboře. 1. základní škola na Starém Městě. Publikace je vybavena grafickými a obrázkovými přílohami. Navíc poskytuje základní faktografické údaje, které byly velice nápomocné při zkoumání a orientaci v této problematice.

Po vypuknutí první světové války musela být přijata zvláštní opatření. Školní budova na Novém Městě byla uvolněna pro potřeby vojenské nemocnice, a proto se studenti museli přestěhovat do zázemí obecné školy na Starém Městě. Na obecné škole je zavedeno pouze polodenní vyučování. Lichý týden žáci navštěvovali školu dopoledne a sudý týden odpoledne. Také z pochopitelných důvodů došlo k oslabení pedagogického sboru. V roce 1915 byla vojenským velitelstvím obsazena také budova dívčí školy. Při snaze vyřešit tuto nepříjemnou situaci, byla zkrácena vyučovací hodina na 45 minut. Výuka se přizpůsobila tak, aby mohlo být zajištěno oddělené vzdělávání chlapců a dívek. Žáci se v tomto roce podíleli na sbírkách kovů, látek, kaučuku a počínali si velice dobře.⁷⁵

Studenti přispívali také na činnost Červeného kříže a Zemské komise. Po vyhodnocení celkově vybrané částky došel učitelský sbor k zajímavému zjištění. Vybrala se nemalá částka, ale většina připadla komisi. Mládež byla fascinována barevnými stvrzenkami, které obdržela za příspěvek. Vedení školy se rozhodlo doporučit podobné počínání Červenému kříži.⁷⁶

⁷³ Tamtéž, s. 25.

⁷⁴ Tamtéž, s. 31.

⁷⁵ Tamtéž, s. 53-56.

⁷⁶ SOKA Tábor, Základní škola Tábor, Mikuláše z Husi 45 (I. ZŠ) , 1888-2011, Zápisy o poradách učitelského sboru obecné školy chlapecké na Starém městě v Táboře 1913-1925, protokol z dubna 1915.

V dubnu byly ve městě zavedeny potravinové lístky. Na jednu osobu denně připadlo 3,5 dkg chleba nebo 2,5 dkg mouky. Velkým problémem byl nedostatek drobných mincí, a proto spořitelna začala vydávat papírový peníze v hodnotě jedné koruny. Týdenní trhy se přestaly konat, neboť prodejci odmítali nabízet potraviny za vysoké ceny stanovené úřady. V roce 1916 byl z Tábora přemístěn vojenský lazaret, a proto se mohla navrátit dívčí škola do svých prostor, čímž bylo umožněno pravidelné celodenní vyučování.⁷⁷

Následující rok byla již situace neúnosná. Děti byly odkázány na výchovu matek, které na ně však nestačily. Školní výkony byly neuspokojivé a mravní pokleslost alarmující. Situaci neprospíval ani nedostatek potravin, obuvi, oblečení a školních potřeb. Vše podražilo o 100 až 1000 % kvůli nedostatečné nabídce, avšak značný vliv mají i lichváři, kteří ožebračují své spoluobčany za účelem dosažení maximálního zisku.⁷⁸ Vznik Československého státu slavili žáci doma, protože od 10. října do 5. listopadu byly vyhlášeny prázdniny. Došlo k masovému rozšíření španělské chřipky, která měla na svědomí řadu mladých i starých lidských životů. *„Den 21. prosinec 1918 zůstane mládeži naší i učitelstvu památným. Víтали jsme prvního milého presidenta Tomáše Masaryka na nádraží, kde p. president vystoupil, byl slavnostně uvítán a sám také řečnil a mezi jiným pronesl památná slova: „Tábor je náš program.“ Žáci měli prapory a praporečky, trikolory a jiné ozdoby, kterými příjezd pana presidenta oslavovali.“*⁷⁹

S příchodem republiky se stala všudypřítomná politická kampaň. Lidé jsou s politikou v kontaktu na každodenní bázi, neboť její centrum se přesouvá z Vídně do Prahy. Ministerstvo školství a národní osvěty svým výnosem zakazuje pedagogům volební agitaci ve škole, avšak mimo ni mohou pronášet své názory, jak je jim libo. V květnu 1919 byl jmenován ředitelem školy dosavadní zástupce ředitele Alois Cihelna. Dále se konaly volby do obecního zastupitelstva, kam byl zvolen člen učitelského sboru Karel Vodrážka, jenž se později stal městským radním.⁸⁰ Od 20. let 20. století se pravidelně připomínají narozeniny prezidenta, 28. říjen, úmrtí Jana Žižky a den spořivosti. V roce 1925 se žáci podíleli na turistických pracích, které zajišťoval Odbor klubu československých turistů. Měli za úkol měřit cesty, vytvářet turistické značení a upravovat kulturně-historické tabulky. Celkově změřili přes

⁷⁷ Tamtéž, s. 57.

⁷⁸ Tamtéž, s. 60.

⁷⁹ Tamtéž, s. 68.

⁸⁰ Tamtéž, s. 69-70.

70 km pěších cest.⁸¹ O dva roky později došlo k vloupání do budovy školy. Zloděj vylomil zámky ředitelny, odkud odcizil zhruba 50 Kč a 2 krabice mýdla. Dále vnikl do dalších několika tříd a kabinetů, kde zpřeházel úřední spisy a školní pomůcky. Případem se zabývala městská policie a četnictvo.⁸² Školní rada také schválila výstavbu nové budovy, neboť prostory na Starém Městě již byly nestačující. Celkové náklady byly schváleny ve výši 3 228 000 Kč.⁸³ 1. září 1929 bylo slavnostně otevřeno nové vzdělávací zařízení s názvem Masarykovy školy, které se nacházelo na Marešově Vrchu. Zázemí tam získaly také Novoměstská škola chlapecká a dívčí.⁸⁴

4.3. Obecná škola chlapecká v Táboře na Starém Městě

Poté co si dosavadní ředitel školy Alois Cihelna úspěšně zažádal o místo ředitele měšťanské školy chlapecké v Praze, naskytla se vhodná příležitost. Okresní školní výbor schválil v březnu 1924 návrh místní školní rady, aby obecná škola chlapecká opět získala svou autonomii. Po vydání souhlasu zemské školní rady v Praze, vznikly na Starém Městě dvě samostatné školy, a to obecná škola chlapecká a obecná škola dívčí, které se vydělily od školy měšťanské. Proti rozhodnutí se odvolala správní komise města Tábora, avšak bez úspěchu. Po 20 letech již nic nebránilo tomu, aby 16. srpna 1925 vznikla samostatná škola pod novým názvem Obecná škola chlapecká v Táboře na Starém Městě.⁸⁵ Prozatímním ředitelem byl ustanoven Karel Salus, kterého vystřídal v roce 1926 Josef Jedlička. Ten na pozici zůstal do února 1927, kdy byl vystřídán již definitivním ředitelem Františkem Jarošem.⁸⁶ Od února 1929 školu spravoval znovu Josef Jedlička. Měšťanská škola chlapecká působila v budově na Marešově Vrchu.⁸⁷

V červnu téhož roku byla v Táboře zahájena Jihočeská výstava. Škola zde prezentovala práci všech tříd a hlavní společnou práci s názvem Kotnov. Na konci měsíce výstavu navštívil prezident Tomáš G. Masaryk, jenž byl přivítán studenty z celého školního okresu na Žižkově

⁸¹ SOKA Tábor, Základní škola Tábor, Mikuláše z Husi 45 (I. ZŠ), 1888-2011, Školní kronika 1920-1945, s. 99-100.

⁸² Tamtéž, s. 116.

⁸³ Tamtéž, s. 130.

⁸⁴ Tamtéž, s. 152-153.

⁸⁵ SOKA Tábor, Základní škola Tábor, Mikuláše z Husi 45 (I. ZŠ), 1888-2011, Kronika obecné školy chlapecké v Táboře na Starém Městě od počátku školního roku 1925-1926 (1925-1953), s. 2-3.

⁸⁶ Tamtéž, s. 27.

⁸⁷ Tamtéž, s. 40.

náměstí. Prezidenta doprovodili mimo jiné předseda vlády František Udržal a generál Syrový.⁸⁸

Následující řádky budou věnovány školnímu roku 1933-1934. Toto období nebylo vybráno s nějakým zvláštním záměrem. Má pouze představit, jak vypadal běžný školní rok za první republiky. Je zřejmé, že tehdy se dbalo na výročí a tradice mnohem více než dnes. Snad jako každý rok se nejprve připomnělo výročí úmrtí Jana Žižky 11. října. Před státním svátkem se konalo 27. října školní představení všech tříd. Žáci recitovali básně, zpívali písně a předváděli různé výstupy. Již v 30. letech si učitelé uvědomovali význam finanční gramotnosti, a proto posledního říjnového měsíce žákům vysvětlovali význam spoření. V listopadu se nesmělo zapomenout na výročí bělohorské bitvy či na narození Jana A. Komenského. V březnu 1934 se konaly oslavy narozenin T. G. Masaryka. Třídy byly vyzdobeny a v každé z nich se konala besídka. Učitelé měli proslovy o důležitosti a významu osobnosti pana prezidenta. Následovaly recitace, zpěvy a výstupy studentů. Následující měsíc se připomínalo úmrtí Bedřicha Smetany ne jinak než školní besídkou. Ani v tomto školním roce neustála podpora sociálně slabším studentům. Ženský spolek Zora nebo Krejcarový spolek v Táboře věnovali peněžní prostředky a oblečení. Objevovali se i soukromé osoby, které poskytovali, nebo alespoň přispívali na stravu žáků. Navíc byla odhalena pamětní deska na vlakovém nádraží k znovuzvolení T. G. M. prezidentem 24. května 1934. V červnu město navštívilo 60 žáků ruské měšťanské školy v Medzilaborcích. Konala se akce v Sokolovně, kde zazněly rusínské písně. Na konci školního roku škola uspořádala výlety do Hluboké nad Vltavou a Třeboně.⁸⁹

V roce 1933 je nahrazen dosavadní ředitel školy Josef Jedlička a na jeho místo nastupuje František Tanzer, jenž vykonával tento post dva roky.⁹⁰ Poté jeho místo získal František Cihelna.⁹¹ V lednu 1937 vzniklo ve škole rodičovské sdružení.⁹²

23. září 1938 byla vyhlášena mobilizace, vyvolána expanzivními tendencemi ze strany Německa. Školní budova byla zabrána pro vojenské účely. Vyučovalo se polodenně na místním gymnáziu do 4. října, poté se mohli žáci vrátit do své školy. 5. října odstoupil prezident Edvard Beneš a vlády se ujal generál J. Syrový. Nový ministr školství dr. Kapras

⁸⁸ Tamtéž, s. 52-55.

⁸⁹ Tamtéž, s. 88-101.

⁹⁰ Tamtéž, s. 87.

⁹¹ Tamtéž, s. 109.

⁹² Tamtéž, s. 133.

nařídil odstranit obrazy předchozích prezidentů a místo nich do tříd umístit kříže. V dubnu 1939 se novým ředitelem stal Jan Broukal.⁹³

V červnu byl přijat oběžník, na jehož základě mohli tvořit neárijski pouze 4 % z celkového počtu žáků. Dále bylo zakázáno vystavovat obrazy s legionářskou tematikou a vyřazeny některé učebnice. Občanská nauka byla zrušena jako samostatný předmět.⁹⁴ V roce 1940 byla vytvořena nová školní kronika, neboť ta stará se musela uskladnit kvůli svému obsahu. Navíc proběhlo prohlášení učitelstva o jejich árijském původu.⁹⁵ Třetím rokem války žáci vykonávaly hlídky, jež se nacházely v každém patře. Jejich účelem bylo zajistit řád a pořádek. Stráž tvořily vždy dvojice žáků, které se každou hodinu střídaly. Také byl zaveden ve škole árijský pozdrav, jímž se žáci zdravili s učiteli i ve městě. Na post ředitele byl dosazen Josef Vodička.⁹⁶

Od všech svátků a výročí, které se připomínaly před válkou se upustilo. Jediná jubilea, o kterých se lze něco dočíst, jsou narozeniny A. Hitlera, výročí smrti R. Heydricha a vznik Protektorátu Čechy a Morava. Hlavní aktivitou se mimo samotného vzdělávání stal sběr odpadků všeho druhu ale i léčivých bylin, kaštanů, pecek a starého papíru. Učitelé měli po ukončení školního roku nárok na 14 dní dovolené. Poté byli nuceni pracovat např. na venkově při česání chmele.⁹⁷ V této školní kronice se nedá číst o kritice tehdejšího režimu, naopak ho opěvuje a vyjadřuje věrnost Třetí říši. Následující řádky jsou pokračování původní kroniky a události z válečné doby jsou tam zaznamenány zpětně.

„Začalo to docela nevinně zařazením nepovinné němčiny. Bylo málo těch dětí, které toužily naučiti se co nejdříve německy. To se ovšem nelíbilo nenáviděnému Moravcovi, ministru školství, přišla tedy němčina povinná a to více hodin než vyučování mateřštině.“⁹⁸

Takto kronika popisuje počátek utrpení, které nastolil ve vzdělávání Emanuel Moravec. Žáci se s německým jazykem velice trápili a učitelé museli dosáhnout alespoň minimálních výsledků. Samotní učitelé navštěvovali kurzy němčiny, kde se přísně hlídala docházka. Pokud

⁹³ Tamtéž, s. 144.

⁹⁴ Tamtéž, s. 143-150.

⁹⁵ SOKA Tábor, Základní škola Tábor, Mikuláše z Husi 45 (I. ZŠ), 1888-2011, Kronika školní 1940-1945, s. 5.

⁹⁶ Tamtéž, s. 15-20.

⁹⁷ Tamtéž, s. 52-55.

⁹⁸ SOKA Tábor, Základní škola Tábor, Mikuláše z Husi 45 (I. ZŠ), 1888-2011, Kronika obecné školy chlapecké v Táboře na Starém Městě od počátku školního roku 1925-1926 (1925-1953), s. 161.

pedagog nevěděl, jaká je právě situace Němců na frontě, tak mu byly marné znalosti německého jazyka a neuspěl. Největší trápení přinesly poslední 2 roky války, protože se konaly přísné inspekce i v těch nejmenších vesnicích. Nejvíce strachu vzbuzoval zemský školní inspektor Gustav Werner. Kronika popisuje jeho návštěvu Tábora. Opilý se dostavil na kurz dějepisu pro učitele. Začal běsnit, neboť mu nikdo z přítomných neodpovídal, jak si představoval. Měl na svědomí popravu zastřelením ředitele reálného gymnázia V. Kuby. Nejhorší situace vznikla na té škole, kde se našlo cokoli, co bylo ve spojitosti s E. Benešem. Došlo k mnohým zatčením, při nichž se jako záminka bralo cokoli. Učitelé žili v obrovské nejistotě, protože každým dnem si pro někoho z nich mohli přijít. Školní knihovna byla trnem v oku německým okupantům. Byla velice dobře vybavena a působilo z ní vlastenectví a láska k českému jazyku. Avšak učitelé měli studenty vychovávat podle německých předpisů. Proto se musely odstranit všechny knihy, jež se přičily německé ideologii. Tyto „závadné“ knihy zaměstnanci školy balily do balíků, opatřených německy psaným seznamem těchto publikací. Ty se odesílaly do výroby nového papíru. Podobným způsobem se nakládalo se studentskou knihovnou. Oficiálně se mělo vyučovat z knih, jejichž autorem byl často sám E. Moravec.⁹⁹

Žáci měli být vychováni v duchu říšského smýšlení. Konferenční protokol z října 1943 pojednává o referátu jednoho z pedagogů na téma, jak by měla vypadat výuka zeměpisu. Jejím výsledkem mělo být jasné vyjádření závislosti, která je determinována přírodními podmínkami a zeměpisnou polohou.¹⁰⁰

Od listopadu 1939 bylo zavedeno omezené vyučování na všech tábořských školách. Obecná škola chlapecká musela poskytnout zázemí dívčí staroměstské škole, protože v její budově německá správa zřídila úřad práce a také se sem přestěhovala měšťanská chlapecká škola. Kvůli nedostatku prostor se vyučovalo pouze 3krát týdně a později bylo umožněno polodenní vyučování. V tomto režimu vyučování pokračovalo až do prosince 1944. Situace tábořských škol se ještě zhoršila, neboť už i budova obecné školy chlapecké byla zabrána pro německé uprchlíky. Chlapcům ze Starého Města byly přiděleny třídy v reálném gymnáziu a vyučovalo se pouze 2krát týdně až do osvobození v květnu 1945.¹⁰¹ V říjnu téhož roku byla školní

⁹⁹ Tamtéž, s. 161-164.

¹⁰⁰ SOkA Tábor, Základní škola Tábor, Mikuláše z Husi 45 (I. ZŠ), 1888-2011, Konferenční protokol 1939-1945, protokol z října 1943.

¹⁰¹ SOkA Tábor, Základní škola Tábor, Mikuláše z Husi 45 (I. ZŠ), 1888-2011, Kronika obecné školy chlapecké v Táboře na Starém Městě od počátku školního roku 1925-1926 (1925-1953), s. 165.

budova na Starém Městě navrácena. Po kompletním vystěhování a vyčištění prostor mohla výuka započít již 28. října pod vedením Františka Knota.¹⁰² V roce 1948, po únorovém převratu byl přijat důležitý školský zákon, jenž zavedl jednotný vzdělávací systém v Československu. Školní soustava byla centralizována a pod přísným dohledem státu. Povinná školní docházka byla nařízena do 15 let. Církevní školy musely být uzavřeny.¹⁰³ Pomocí dalších zákonů, vyhlášek a nařízení se ze školství stal ideologický nástroj komunistické strany.

Školní knihovna znovu prošla změnou svého složení. Při nahlédnutí do katalogu učitelské knihovny bylo patrné, v jakém duchu se ponese budoucí vyučování. Škola nakoupila knihy jako Svět SSSR v obrazech, Lenin-Stalin, Rudá armáda a Spisy J. V. Stalina. Ve sbírce nechyběl ani Zdeněk Nejedlý se svými díly jako např. Dějiny sovětského svazu.¹⁰⁴

Od nového školního roku 1949 je již z kroniky čitelné socialistické smýšlení. *„Dne 1. září 1949 započal tento školní rok v budově zvláště vyzdobené za zvuků vyhrávajících hudeb na tábořských ulicích. Jsou k tomu zajisté vážné důvody: Budujeme novou československou školu, která má vychovávat nové občany – novou socialistickou společnost a proto vstupujeme do nového školního roku s radostí.“*¹⁰⁵ V tomto školním roce se provedla na základě výše zmíněného školského zákona také koedukace žáků. Polovina chlapců byla přesunuta na dívčí školu a polovina dívek na chlapeckou školu s tím, že oba ústavy měly nařízeno mít stejný počet studentů. Chlapecká škola tímto aktem dostala nové pojmenování na 1. národní školu v Táboře na Starém Městě. Činnost pedagogického sboru plánovaly už nejen učební osnovy ale i celkový rámcový plán, kam se uváděly všechny události, záměry a povinnosti učitelů. Jako předchozí poválečná léta se připomínala Velká říjnová revoluce. Tyto oslavy patřily k těm nejdůležitějším, které se během roku odehrály. Pozvání i tento rok přijali rodiče, sponzoři i zástupci důležitých úřadů. S hlavním projevem vystoupil ředitel školy F. Knot. Zdůraznil význam revoluce, bez které by byl 28. říjen neuskutečnitelný.¹⁰⁶

¹⁰² Tamtéž, s. 167-168.

¹⁰³ Tamtéž, s. 203.

¹⁰⁴ SOkA Tábor, Základní škola Tábor, Mikuláše z Husi 45 (I. ZŠ), 1888-2011, Katalog učitelské knihovny 1947-1953.

¹⁰⁵ SOkA Tábor, Základní škola Tábor, Mikuláše z Husi 45 (I. ZŠ), 1888-2011, Kronika obecné školy chlapecké v Táboře na Starém Městě od počátku školního roku 1925-1926 (1925-1953), s. 213.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 215-217.

V roce 1950 Městský národní výbor založil školní jídelnu. Tam se chodily již následující rok stravovat děti z družiny ale i ti vyspělejší studenti. Bylo nutné se ke stravě přihlásit a následně zaplatit příslušnou částku. Tehdy oběd vyšel na 6Ksč a svačina na 2Ksč. Na začátku provozu se vydávalo 44 obědů. Ke konci školního roku již 480. Již tehdy bylo provozováno rozvážení obědů, které se přepravovaly v termoskách až do příměstských částí města.¹⁰⁷

Rok 1953 byl zásadní z několika důvodů. Nejprve došlo ke schválení měnové reformy. Ředitel školy na konci května uzavřel pokladnu školního fondu. Sepsal její stav, který zaznamenal do protokolu. Stav poklady poté ještě zkontrolovali paní učitelky, jež následně také podepsaly dotyčný zápis. Dále mohlo dojít k odevzdání peněz do státní spořitelny v Táboře. Ta je směnila v poměru 1:50. Odevzdala se i vkladní knížka s obnosem směněným poměrem 1:5. Březen byl truchlivým měsícem, protože došlo k úmrtí Josifa V. Stalina a prezidenta K. Gottwalda, což se vnímalo jako velká rána pro socialismus. V budově školy kantoři vytvořili pietní místo s bustou zesnulého prezidenta. Nechyběla ani smutečně ozdobená busta generálního tajemníka KSSS. Celá škola se zapojila do průvodu směřovaného na Žižkovo náměstí, kde se nacházel katafalk K. Gottwalda.¹⁰⁸

Poslední zásadní událost se odehrála v srpnu 1953. Zanikla 1. národní škola na Starém Městě na základě zákona o nové struktuře školství. Část žáků byla převedena na 1. osmiletou školu na Starém Městě. Zbylí studenti se přemístili do 2. osmileté střední školy na Parkánech a Jedenáctileté střední školy v Táboře.¹⁰⁹

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 223.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 250-253.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 257.

5. Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo vylíčit historii školství v Táboře s důsledným zaměřením na minulost ZŠ a MŠ Tábor, nám. M. z Husi 45. Záměrem bylo zachytit nejdůležitější a nejzajímavější události v rámci historie školy a sledovat její vývoj a reakce na sled dějinných událostí. Mohlo by být namítáno, že je školství v Táboře, vlastně i samotné obci, věnováno více prostoru na úkor zmíněného vzdělávacího ústavu. Avšak výše uvedené školy byly v českých zemích unikátem a takovou pozornost si zasloužily. Historii svého rodného města jsem také nemohl žádným způsobem odbýt. Jak jsem naznačil v úvodu, je to otázka určité formy hrdosti.

Nejprve jsem se zaměřil na etymologii názvu obce a dále jsem se věnoval jejím počátkům. Při pátrání po prvním moderním osídlení jsem se dostal až do poslední třetiny 13. století, kdy se na území dnešní obce rozprostíralo město Hradiště. Následující kapitola pojednávala o historii školství ve městě, která je také spojena s husitstvím. První, jakési semináře, zde zajišťovali právě kněží vyznávající pod obojí způsobou. Po nastolení protireformace začalo školství v obci upadat. Tento trend se zastavil až v roce 1811, ve kterém vznikla trojtřídní hlavní škola. Pro téma mé bakalářské práce je zásadní rok 1856, kdy byla postavena první část školní budovy dnešní základní školy.

V dalších částech této kapitoly jsem se věnoval nejvýznamnějším vzdělávacím institucím v obci. Nejprve jsem se zaměřil na reálné gymnázium, které bylo jedinečné českým vyučovacím jazykem a povedeným sjednocením humanitního a technického vzdělávání. Jedním z nejslavnějších pedagogů tohoto školního zařízení byl August Sedláček, slavný historik, genealog a heraldik. Svým významem nezaostávala ani zemědělská škola. Již od svého založení působila jako vyšší zemědělské učiliště a opět jako první škola tohoto typu se vyznačovala vyučováním českého jazyka. Její význam a věhlas exponenciálně vzrůstal. Na počátku 20. století získala škola vysokoškolský status. Toto prvenství si podržela až do roku 1919. Za velice zajímavý považuji popis vyučování bulharských, polských a italských studentů. Pokusil jsem se také nastítnit současnou situaci školství v obci. Je zřejmé, že pokud zde byl nedostatek školních prostor ještě v první polovině minulého století, tak dnes zde můžeme najít velice pestrou škálu vzdělávacích institucí s dostatečným zázemím.

Poslední kapitolu jsem věnoval minulosti samotné základní školy. Základní orientaci v tématu jsem získal díky publikaci výše zmíněného Otakara Jankovce. Poskytla mi základní faktografii o dějinách školy i ohledně její budovy. Vycházel jsem z heuristické metody a primárně jsem čerpal ze školních kronik ale i z pamětní knihy, katalogu a konferenčních protokolů. Přiznám se, že jsem s takovým typem pramenů ještě neměl žádnou zkušenost. Pravda je taková, že tyto prameny jsou poměrně monotónní, avšak dají se v nich najít i četné zajímavosti. Postačily k tomu, abych dokázal zachytit historii školy v jejích nejdůležitějších dobách. Je však zjevné z výše uvedeného, že školním kronikám byl přikládán značný význam, neboť za Protektorátu Čechy a Morava byla zavedena úplně nová kronika a po únorové revoluci se její obsah také proměňuje.

První vzdělávací ústav, jenž předcházela současné škole se nazýval Obecná škola chlapecká na Starém Městě. Disponoval 6 třídami a sídlil pod budovou tehdejšího reálného gymnázia. První školní rok zde započal 16. září 1887. O 7 let později byla zřízena měšťanská škola chlapecká. Zprvu se umístila se do stejné budovy. Školy se měly spojit pod jedním ředitelem, po odchodu stávajícího ředitele na obecné škole. Pro tu začalo těžké období rokem 1902, v kterém se do její budovy nastěhovala c. k. reálka. Po jejím rozšíření ještě o jednu třídu byla situace neudržitelná a obecná škola chlapecká se musela přestěhovat do hospodářské školy. Od roku 1906 již obě chlapecké školy sídlily znovu ve své budově pod vedením ředitele Antonína Winklera.

V roce 1924 se obecné škole naskytla příležitost získat si zpět svou autonomii, což se také povedlo. Následující rok již fungovala jako samostatné zařízení pod názvem Obecná škola chlapecká v Táboře na Starém Městě. Vyjma dočasného uzpůsobení školy za druhé světové války se zásadní změna struktury školy odehrála až v roce 1949. Na základě nového školního zákona byla zavedena koedukace žáků. S touto změnou byl změněn i název školy na 1. národní školu v Táboře na Starém Městě. Bakalářská práce je vymezena rokem 1953, kdy vznikla 1. osmiletá škola na Starém Městě.

Nejvíce mě při studiu pramenů zaskočilo sociální citění, které bylo v dobách Rakouska-Uherska i poté velice silné. Každý rok jsem se mohl dočíst o spolcích, organizacích a samotných měšťanech, kteří sbírali peníze pro chudé žáky. Navíc jim kupovali ošacení, školní pomůcky a také jim vařili obědy či připravovali svačiny. Dále mě těšilo, jakým

způsobem byl veden každý školní rok. Žáci si připomínali důležitá výročí, narozeniny a události. Pořádali besídky a nejrůznější vystoupení. Toto všechno muselo podle mého názoru velice silně působit jako stmelovací síla. Vytvářelo to silný pocit soudržnosti a podporovalo určitou národní hrdost, která se stejně jako určitá pospolitost ze společnosti vytrácí.

6. Seznam literatury

PRAMENY

SOkA Tábor, Městský národní výbor Tábor (1867), 1945-1990 (1991), Kronika obecní Tábor 1922-1967.

SOkA Tábor, Gymnázium Tábor (1849) 1851-2011, inv. č. 167, Dějiny reálného gymnásia v Táboře 1863-1949.

SOkA Tábor, Základní škola Tábor, Husova 1570/1 (III. ZŠ), 1906-1977, Kronika obecné chlapecké školy na Novém Městě v Táboře 1906-1920.

SOkA Tábor, Základní škola Tábor, Mikuláše z Husi 45 (I. ZŠ), 1888-2011, Kronika obecných chlapeckých škol v Táboře 1888-1905.

SOkA Tábor, Základní škola Tábor, Mikuláše z Husi 45 (I. ZŠ), 1888-2011, Pamětní kniha 1894-1919.

SOkA Tábor, Základní škola Tábor, Mikuláše z Husi 45 (I. ZŠ), 1888-2011, Školní kronika 1920-1945.

SOkA Tábor, Základní škola Tábor, Mikuláše z Husi 45 (I. ZŠ), 1888-2011, Kronika obecné školy chlapecké v Táboře na Starém Městě od počátku školního roku 1925-1926.

SOkA Tábor, Základní škola Tábor, Mikuláše z Husi 45 (I. ZŠ), 1888-2011, Školní kronika 1940-1945.

SOkA Tábor, Základní škola Tábor, Mikuláše z Husi 45 (I. ZŠ), 1888-2011, Protokoly konferenční. Šestitřídni obecná škola chlapecká v Táboře 1891-1896.

SOkA Tábor, Základní škola Tábor, Mikuláše z Husi 45 (I. ZŠ), 1888-2011, Konferenční protokol obecné chlap. škol v Táboře. Začalo v roce 1905-6.

SOkA Tábor, Základní škola Tábor, Mikuláše z Husi 45 (I. ZŠ), 1888-2011, Zápisy o poradách učitelského sboru obecné školy chlapecké na Starém městě v Táboře 1913-1925.

SOkA Tábor, Základní škola Tábor, Mikuláše z Husi 45 (I. ZŠ), 1888-2011, Katalog učitelské knihovny 1947-1953.

SOkA Tábor, Základní škola Tábor, Mikuláše z Husi 45 (I. ZŠ), 1888-2011, Konferenční protokol 1939-1945.

LITERATURA

Gymnázium Tábor, Almanach ke 125. výročí založení školy, Tábor 1987.

HEJNA, Antonín, Tábor, Praha 1970.

HUBIČKOVÁ, Eva – VYBÍRAL, Zdeněk, Tábor, Praha-Litomyšl 2013.

JANKOVEC, Otakar, Informace o základních školách v Táboře. 1. základní škola na Starém Městě, Tábor 1995.

JEŽEK, Emanuel, Bulharští studenti na táborských školách v letech 1868-1878, in: František Crkovský (ed.), Tábor. Sborník k 550. výročí vzniku města, Tábor 1970.

KLÍNOVÁ, Hana – AUGUSTA, Pavel, Kniha o městě Tábor, Praha 2001.

KOLÁŘ, Martin, Školy na Táboře, in: Jan Kolář (ed.), Sborník historických prací prof. Martina Koláře o dějinách Tábora, Tábor 1924.

Městský národní výbor, Pět a půl století Tábora, Tábor 1970.

Občanské sdružení zemědělské školy, Almanach k 150. výročí založení školy 1866-2016, Tábor 2016.

Obchodní akademie a Vyšší odborná škola ekonomická, Tábor, Jiráskova 1615, Almanach 100 let, Tábor 2019.

Obchodní akademie v Táboře, Almanach 1919–1994. 75 let Obchodní akademie v Táboře, Tábor 1994.

Sto let zemědělské školy v Táboře 1866-1966.

ŠMAHEL, František, Dějiny Tábora I, České Budějovice 1988.

VANDROVCOVÁ, Jitka – VANDROVCOVÁ, Lenka, Velké návraty aneb Jak žili jsme v Táboře před sto lety, Tábor 2018.

VYBÍRAL, Zdeněk a kolektiv, Tábor 600 let, Tábor 2020.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Město Tábor, Školy a zařízení, dostupné online (<https://www.taborcz.eu/skoly-a-zarizeni/os-1290>), [cit. 2024-02-28].

Město Tábor, O městě, dostupné online (<https://www.visittabor.eu/o-meste>), [cit. 2023-11-27].

NIMRICHOVÁ, Kateřina, Obchodní akademie v Táboře, dostupné online (<https://www.husitskemuzeum.cz/obchodni-akademie-v-tabore/>), [cit. 2024-02-07].

Obchodní akademie Tábor, Historie školy, dostupné online (<https://www.oatabor.cz/skola/historie-skoly/>), [cit. 2024-02-07].

VANDROVCOVÁ, Lenka, Táborské reálné gymnázium a jeho následovníci, dostupné online (<https://www.husitskemuzeum.cz/sobotnici-taborske-realne-gymnazium-a-jeho-nasledovnici/>), [cit. 2024-02-01].

Vyšší odborná škola a Střední zemědělská škola Tábor, O škole, dostupné online (<https://www.szestabor.cz/o-skole>), [cit. 2024-02-06].

ZITA, Stanislav, Červené plakáty poznamenaly dějiny školy, dostupné online (https://taborsky.denik.cz/zpravy_region/cervene-plakaty-poznamenaly-dejiny-skoly20110719.html), [cit. 2024-02-07].

7. Seznam příloh

Příloha 1: Kotnov

Příloha 2: Školy na Maredově Vrchu

Příloha 3: Žižkovo náměstí

Příloha 4: C.K. reálka (nyní Gymnázium Pierra de Coubertina) 1906

Příloha 5: Hospodářská škola

Příloha 6: Obchodní škola

Příloha 7: Pamětní deska TGM

Příloha 8: Reálné gymnázium (dnes část budovy ZŠ a MŠ Tábor, náměstí Mikuláše z Husi 45)

Příloha 9: Snímek z mapy zakreslení půdorysu školních budov

Příloha 1: Kotnov

Dostupné online (<https://sechtl-vosecek.ucw.cz/cml/nikon/nfilm4265.html>)

Příloha 2: Školy na Maredově Vrchu

Dostupné online (<https://sechtl-vosecek.ucw.cz/cml/35mm/film35mm4587.html>)

Příloha 3: Žižkovo náměstí

Dostupné online (<https://sechtl-vosecek.ucw.cz/cml/nikon/nfilm8286.html>)

Příloha 4: C.K. reálka (nyní Gymnázium Pierra de Coubertina) 1906

Dostupné online (<https://sechtl-vosecek.ucw.cz/cml/desky/deska0539.html>)

Příloha 5: Hospodářská škola

Dostupné online (https://sechtl-vosecek.ucw.cz/cml/dir/agriculture_school.html)

Příloha 6: Obchodní škola

Dostupné online

(https://taborsky.denik.cz/galerie/foto.html?mm=ftg_domy_zita_ekonomka&back=3336483288-2334-52&photo=1)

Příloha 7: Pamětní deska TGM

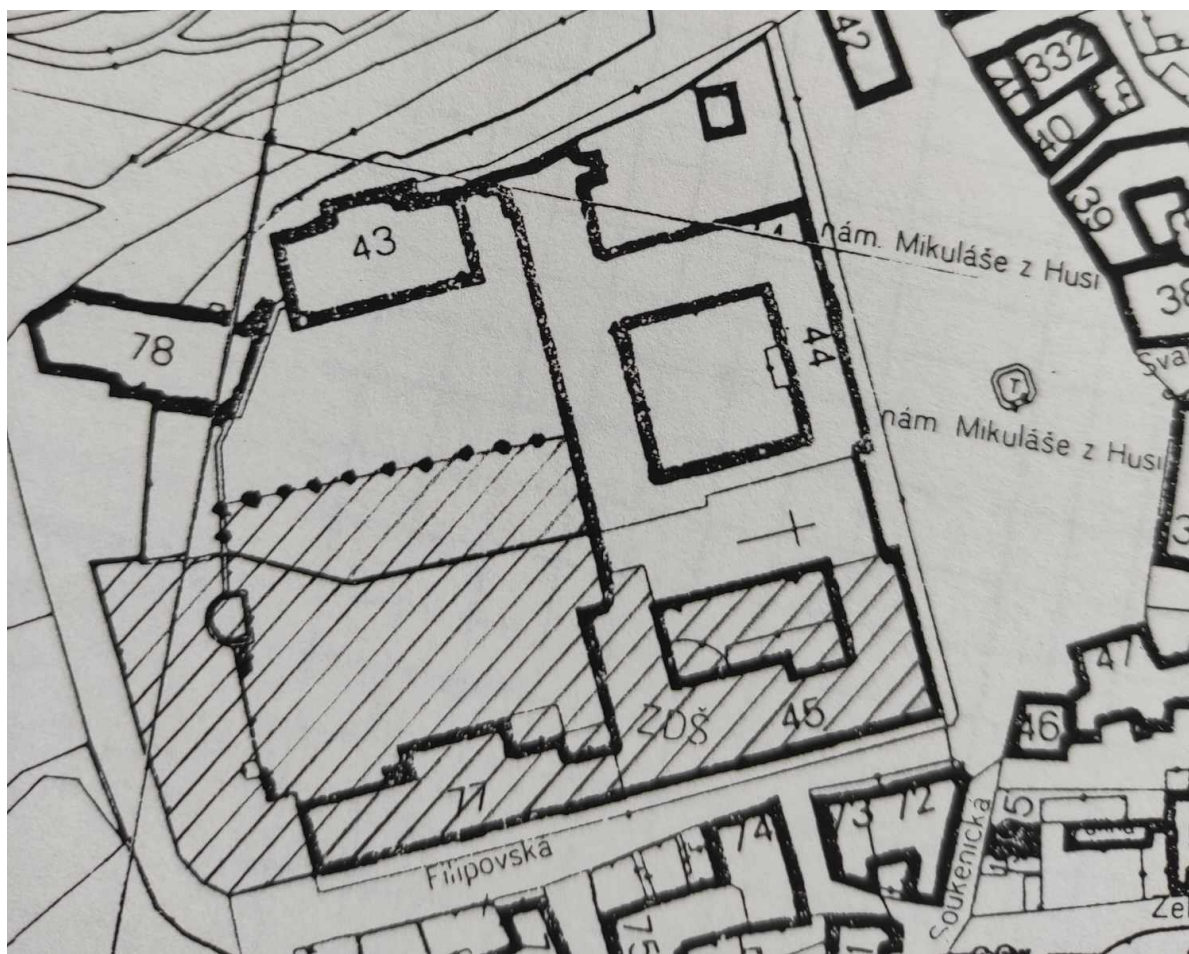
Dostupné online (https://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:T%C3%A1bor-pam%C4%9Bn%C3%AD_deska_TGM.jpg)

Příloha 8: Reálné gymnázium (dnes část budovy ZŠ a MŠ Tábor, náměstí Mikuláše z Husi 45)

Dostupné online (<https://sechtl-vosecek.ucw.cz/cml/35mm/film35mm7611.html>)

Příloha 9: Snímek z mapy zakreslení půdorysů školních budov

Otakar Jankovec, Informace o základních školách v Táboře. 1. základní škola na Starém Městě, Tábor 1995.